

Det här verket har digitaliserats vid Göteborgs universitetsbibliotek.
Alla tryckta texter är OCR-tolkade till maskinläsbar text. Det betyder att du kan söka och kopiera texten från dokumentet. Vissa äldre dokument med dåligt tryck kan vara svåra att OCR-tolka korrekt vilket medför att den OCR-tolkade texten kan innehålla fel och därför bör man visuellt jämföra med verkets bilder för att avgöra vad som är riktigt.

This work has been digitized at Gothenburg University Library.
All printed texts have been OCR-processed and converted to machine readable text. This means that you can search and copy text from the document. Some early printed books are hard to OCR-process correctly and the text may contain errors, so one should always visually compare it with the images to determine what is correct.

IDŽUN

JULEN

1926

Pris 1.50 kr.

AINA MASOLLE

Mazetti

DINER-
PRALINER

Mazetti
DINER-PRALINER

GULDMEDALJER

London, Paris, Berlin, Rom, Madrid, Bruxelles,
Bordeaux, Stockholm, Helsingborg, Lund.

*Försäljas i förseglade
förpackningar och i lös vikt.*

Idun:

Julnummer 1926

INNEHÅLL.

Anna Svärd. Ett kapitel ur en under arbete varande roman av Selma Lagerlöf. — Spånor och bagateller. Ur Svenska konstnärinnors skissböcker. — En karolin av Lætitia. — Stjärnan som blänker av Vera von Kræmer. — Kappan, brödkorgen och åpan av Eugenie Schwarzwald. — Kvinnan i karrikatyren. — Jul i Funäsdalen av Rosa Fitinghoff. — Mist av Alma Söderhjelm. — En gammal lantkyrka. Dikt av Ebba von Seth. — Kvinnskönhet förr och nu. Reproduktioner av målningar från Damernas egen utställning. — Barndomsminnen från prästgården av Nanny Sandblad. Kapitel ur prästgårdsskildring belönad med 1:sta pris i Iduns tävlan. — Vid klockornas klang av Maja Hellström. — Kunna händerna tala? — Högne Grimssons skogsvandring av Annie Åkerhielm. — Vad spegeln speglat genom sekler av Olga Raphael-Linden. — Vid julkrubban i Rom av Hildegard Berencreutz. — Vem är tomtefar och tomtemor? Pristävlan. Illustrationer av Maja Synnergren, Birgitta Lilliehöök, Olga Raphael-Linden, Hildegard Thorell, Alice Nordin, Karin Stackelberg, f. Lagerberg, Jenny Nyström-Stoopendal, Hjärdis Tengbom, Thyra Kleen, Ragnhild Nordensten, Otilia Adelborg och Edith Fischerström.

Omslagsbild i trefärgstryck av
Aina Stenberg-Masolle.

ANNA SVÄRD

ETT*KAPITEL
UR*EN*UNDER
ARBETE*VARAN-
DE*ROMAN*AV
SELMA LAGERLÖF

DET VAR EN HÖST, DÅ DEN vackra dalkullan Anna Svärd sade till sig själv varje morgon:

»Är det inte ett under? Jo, det är ett under lika stort som något, som står omtalat i bibeln. Det borde predikas om det i kyrkorna.»

Därpå brukade hon knäppa sina händer och inbilla sig, att hon satt i kyrkbänken. Prästen uppe i predikstolen hade valt ett ovanligt ämne. Han berättade för åhörarna om de stackars kullorna, som gingo omkring i landet för att driva köpenskap, och skildrade alla svårigheter och faror, som de hade att utstå. Liksom en, som hade reda på saken, förklarade han hur de fingo fara illa i dåliga kvarter, hur liten förtjänsten blev och hur de knappast unnade sig ett mål mat för att inte minska på de fattiga styvvar, som de ville föra med sig hem. Men nu var prästen glad att kunna underrätta församlingen, att Gud i sin nåd hade sett till en av dessa fattiga vandrerskor. Hon skulle inte mer behöva ströva omkring i ur och skur på landsvägen. Hon skulle bli gift med en präst, och hon skulle få flytta till ett prästboställe, där det fanns stall och fähus, åkrar och beteshagar.

När prästen hade kommit så långt, blev det lätt och ljusst i kyrkan. Alla blevo glada över att en fattig stackare skulle upphöjas till en sådan härlighet. De, som sutto i närheten av Anna Svärd, nickade åt henne och smålogo. Men själv fick hon tårarna i ögonen.

Ja, allt det där var så vackert, att hon hade velat ligga kvar i sängen hela dagen och höra på predikanten. Men när hon märkte, att hon grät, kastade hon av sig täcket och sprang upp. »Tok!» ropade hon till. »Vad gråter du för? Ska du gråta över sådant, som du själv ligger och hittar på?»

Den där hösten begav hon sig på hemväg redan i mitten av september. Hon brydde sig inte om höstmarknaderna, som nu började hållas både här och där. Nej, hon avstod dem åt de gamla kamraterna och medtävlarna. Hon ville inte gå i vägen för dem, som aldrig någon herrkarl kunde komma att gifta sig med. Hon tänkte på gamla Ris-Karin, som var hemma i Medstubyn liksom hon själv, på

Annstu-Lisa och många med dem, som skulle bli glada åt att inte hon stod med på marknadsplatsen och drog till sig kunderna.

Ja, hon var verkligen så galen, att hon gick ifrån marknaderna. Hon visste, att när hon kom hem, skulle ingen kunna begripa vad som hade gått åt henne. Men den hösten bar hon sig besynnerligt åt på många sätt.

Hon gick inte ifrån Karlstad utan att ha fyllt säcken med nytt lager av varor. Och det var ju rätt och riktigt gjort. Och på vägen norrut gick hon in i varenda stuga, som hon fick sikte på, och försökte att få sälja, och det var rätt och riktigt det också. Men då köpenskapen var slut och hon hade snört fast säcken på ryggen och stod vid dörren med handen på dörrklinkan, då kunde hon aldrig låta bli att vända huvudet inåt stugan och säga några ord.

»Nu ska ni ha tack här inne, så många som ni är. Jag kommer aldrig hit mer i det här ärendet. Jag ska gifta mej.»

Om då folket i stugan skyndade sig att säga några medkänslans ord och frågade vad slags karl hon skulle få, så svarade hon med stor högtidlighet:

»Det är ett under så stort, att det borde predikas om det i kyrkan. Jag ska gifta mej med en präst och bo på ett prästboställe. Jag ska få både häst och ko och piga och dräng.»

Därmed gick hon, och hon var nästan viss om att folket där inne trodde, att hon hade mist förståndet. Men det brydde hon sig inte om. Hon var så lycklig, att hon måste ge sitt hjärta luft.

En gång kom hon in på ett ställe, där det var omöjligt att förmå matmodern köpa något, och detta fastän hon var en rik änka och själv styrde med sina pengar. Då föll det Anna Svärd in att säga, att i dag fick kära mor inte neka att göra handel, ty det var sista gången hon var här i detta ärendet. Och när hon hade sagt så mycket, teg hon och såg hemlighetsfull ut.

Den snåla matmodern blev nyfiken. Hon kunde inte låta bli att fråga varför kulan skulle sluta upp med köpenskapen.

»Ja, det är ett under», sade Anna Svärd, »det är ett under lika stort som något, som står omtalat i bibeln.»

Men någon annan upplysning gav hon inte, och mor i huset måste komma med flera frågor.

Då knep Anna Svärd samman läpparna och lät henne förse sig med både silkesduk och nackkam, innan hon fick veta, att undret bestod i att hon, Anna Svärd, skulle gifta sig med en präst och få bo i en prästgård, där det fanns både häst och ko, piga och dräng.

Det slutade med kaffe och storhandel.

Då Anna Svärd gick bort från gården, tänkte hon på att detta var ett bra knep och att hon skulle göra om det flera gånger. Men det gjorde hon i alla fall inte, vad det nu kunde vara, som hindrade henne. Hon var litet besynnerlig den hösten, hon var inte den riktiga Anna Svärd.

Däremot kunde det hända henne, att hon stack till småjäntorna i stugorna en liten bröstnål med knapp av färgat glas utan betalning, bara som gåva. Hon förstod inte vad som kom åt henne. Aldrig förr hade hon tyckt, att det var roligt att ge bort något.

Hela vandringen genom Värmlandssocknarna uppåt mot Dalgränsen var ett stort under. Hejsan, så ivriga folk blev att köpa, bara hon kom in i en stuga! Snörde hon upp säcken, så trängde de sig omkring den liksom flugor omkring en sockerbit. Även om hon ingenting sade, så var det, som om de hade läst i ögonen hennes, att det var en herrskapsfru, en blivande stormora. Innan hon var halvvägs, såg hon, att det snart skulle bli tomt i krampåsen.

En dag, då hon inte hade flera varor kvar än ett dussin hornkammor och ett par bandbuntar samt gick där och var förargad över att hon inte hade kunnat bära med sig dubbelt så mycket, mötte hon gamla Ris-Karin. Gumman kom norrifrån, hennes säck var så full, att den पोटे, och trumpen och sur var hon själv, därför att hon ingenting hade fått sälja på flere dagar.

Då köpte Anna Svärd alla de varor, som Ris-Karin kom släpande med, och nyheten om att hon skulle bli gift med en präst, den gav hon henne på köpet.

Aldrig skulle hon glömma ljunbacken, där de sutto och gjorde upp den handeln. Ris-Karin blev lika rödgredelin som

ljungen, och hon pressade fram ett par tårar. Hon blev så rörd över att en sådan lycka kunde beskåras en fattig gård-farihandlarska.

På denna samma resa hände det också ibland, att Anna Svärd ställde sig med ryggen mot en gärdsgård, så att hon hade stöd för säcken och långa stunder med ögonen följde flyttfåglarna på deras färd söderut. Om ingen fanns i närheten, som kunde skratta åt henne, ropade hon åt dem, att de skulle hälsa till den de visste, att hon önskade att hon hade haft vingar, hon som de, så att hon hade kunnat flyga till honom.

*

Hon kom till Medstubbyntäligen. Den låg på Dalälvsstranden och var mycket gammal med tätt hopbyggda gårdar och låga, gråa hus. Kyrkan låg i närheten, men inte inne i själva byn, utan på en udde längre nedåt älven. Prästgården låg i norra ändan av byn och länsmansgården på sydsidan.

Här hade Anna Svärd sin mor boende. Hon var en fattig soldatänka, men hon hade det inte så svårt, därför att hennes svåger, Gops-Erik, som var en välbärgad man, lät henne bo i sin gård i en liten kammare, som låg inklämd mellan stall och lagård. Om sommaren drog hon till fäboden med Gopsgårdens boskap, om vintern hjälpte hon sitt värdfolk och hela byn dessutom med sysslor och vävar. Hon var en sådan där mångkunnig människa, som man inte kan reda sig utan i en by, och bönderna, som aldrig betalade henne med pengar, stoppade ändå till henne så mycket av matvaror och kläder, att hon hade kunnat föda och kläda både sig och sina två barn.

Då Anna Svärd steg in i kammaren på Gopsgården, var modern hemma för ovanlighetens skull. Hon satt och spann, men hörde upp med arbetet, då dottern trädde inom dörren. Hon såg ut att bli rädd. Anna kom in med säcken så fullpackad, att remmarna voro bristfärdiga. Hon, som annars brukade gå så rak, som om hon inte visste av någon börda, gick nu krokig, nästan dubbelviken, pannan stod full av svettpärlor, och ett par våta hårtestar lågo fastklibbade vid tinningen.

Anna Svärd gick tvärs över rummet fram till bordet vid fönstret, vände ryggen till och sköt upp säcken på bordskivan. Hon såg, att modern var skrämmd, och tog ännu ett par djupa andetag. Då hon hade spänt av sig säcken, gned hon sig över korsryggen, stönade, som om hon hade ont, och gick och satte sig på spiskanten.

Vad skulle modern tro? Varför var säcken så fullstoppad? Hade inte dottern fått göra någon handel på hela sommaren? Varför kom hon hem i otid? Var hon sjuk? Svärds-mor var så rädd för vad hon skulle få höra, att hon inte tordes fråga.

»Ni, mor, som är utvilad, kunde väl hjälpa mej med att packa upp säcken», kom det till sist från dottern.

Jo då, modern var visst villig att ge henne vad hjälp hon förmådde. Men händerna darrade, och hon hade länge göra med de många knutarna och soljorna. Äntligen grävde hon sig ner i säcken. Men detta var besynnerliga varor för en gård-farihandlarska. Hon fann varken horn-

knappar eller sidendukar eller trådnystan eller synålar eller fingerborgar. Det första hon fick tag i var en liten skinka och sedan, Gud sig förbarne, låg där inte en stor påse bruna bönor och en likaså stor påse med gula ärter! Och vad var det hon vidare fann? Nej, aldrig skall det förnekas, att silke och helylle äro fina varor, men inte kunna de förliknas med havregryn och risgryn, med vetemjöl och råglimpor, smör och ost.

Svärds-mor plockade upp det ena efter det andra, tittade ivrigt i påsarna, smackade med läpparna, men kunde inte få den bekymrade minen ur ansiktet. Hon vände sig mot dottern. Satt hon inte och skrat-tade där borta i spisen? Äntligen fick hon mod att fråga.

»Åt vem är det du har burit hem allt det här?»

»Det är väl åt er, det.»

»Tok!» sade modern. »Inte kan jag tro, att du rent går och bär ihjäl dej för min skull.»

»Jag fick utsålt på hemvägen. Det blev så konstigt att gå, när jag inte hade något i påsen. Jag fick lov att stoppa i den vad jag kunde få tag i.»

Men Svärds-mor kunde inte nöja sig med den förklaringen. Hon satte sig bredvid dottern på spishällen och tog hennes hand i sin.

»Du får tala om för mej vad som har hänt dej», sade hon. »Du brukar inte vara den, som ger ut pengar i onödan.»

Då såg dottern ner, och hon sade lågt, medan en stillsam högtidlighet föll över henne:

»Ja, ser ni, mor, det är ett under. Det är ett under likaså stort som något, som står omtalat i bibeln. Det borde predikas om det i kyrkorna.»

*

Jo, minsann, Anna Svärd och hennes mor förskaffade sig all den glädje, som omständigheterna tilläto. De nekade sig ingenting.

Tidigt på eftermiddagen gingo de att besöka farbrodern, Gops-Erik. De kommo över honom, där han satt i spisen och knackade ut ur pipan askan efter den usla torkade björnmossan, som han rökte i stället för tobak. Så här års, innan någon av de unga karlarna, som hade dragit söderut på arbete, ännu var hemkommen, fanns inte en rulle tobak att uppdriva i hela byn.

Gops-Erik var lång och reslig med mörkt hår, regelbundna drag och djupa ögon. Anna Svärd liknade honom till den grad, att hon kunde ha varit hans dotter. Likheten låg inte bara i det yttre. Gops-Erik hade i sin ungdom dragit kring landet med kramsäcken på ryggen. Han hade varit sparsam och knepig, tjänat bra med pengar, och då han hade fått egna barn, hade han velat sända ut dem på samma bana. Men ingen av dem hade haft fallenhet för yrket. Brorsdottern däremot hade både haft lusten och de rätta anlagen.

Farbrodern, som brukade skryta med Anna Svärd och upphöja henne på sina egna barns bekostnad, blev alldeles förfärad, då hon steg in i stugan.

»Är du nu rent galen? Har du gått ifrån alla de stora höstmässorna?»

»Åja, jag var så trött på att vandra,

så att jag gav mej av hemåt», sade Anna Svärd.

Gops-Erik fann detta vara ett otilbörligt tal.

»En får aldrig bli trött», sade han och började berätta för henne hur han hade stått i på sin tid och vad han hade förtjänat.

Anna Svärd hörde på föreläsningen mycket sedigt. Då den var slut, letade hon fram en tobaksrulle ur sin taska och bad honom hålla till godo.

I själva verket förhöll det sig så, att Gops-Erik hade lånat Anna Svärd litet pengar, då hon för tre år sedan började sin rörelse. De föregående höstarna hade hon genast kommit och talat om hur stor förtjänsten hade varit och gjort avbetalning på lånet. Nu kom hon inte med pengar, utan med en rulle tobak. Så efterlängtnad den var, såg Gops-Erik ganska sur ut, då han mottog den.

»Varför ger hon mej tobak?» tänkte han. »Hon har aldrig förr gett mej något. Det är väl så, att handeln har gått illa för henne. Hon har inga pengar att betala mej.»

Han satt och svängde rullen mellan fingrarna utan att säga så mycket som tack.

»Jag skulle väl en gång ge er något till tack för att ni hjälpte mej på väg», sade Anna Svärd, »för nu är det så, att jag ska sluta med den här rörelsen.»

Farbrodern satt och vägde tobaksrullen i handen. Han såg ut, som om han ämnade slänga den rätt i synen på henne. Skulle hon sluta med rörelsen? Han begrep ingenting. Men det, att hon inte hade några pengar att ge honom nu och heller aldrig skulle få några, det begrep han.

»För se, det är så, att jag ska gifta mej», sade Anna Svärd. »Vi tyckte, mor och jag, att ni var den förste, som borde få veta det.»

Gops-Erik lade hastigt ifrån sig tobaksrullen. Nu var det blankt slut med hoppet att få skulden gäldad. Men det var inte nog med det, utan det kunde också hända, att han skulle bli tvungen att göra bröllop åt brorsdottern. Han harsklade sig, som om han hade varit betänkt på att säga något, men han fann det bäst att tiga.

Svärds-mor tyckte nu, att det var tid för henne att göra ett inpass.

»Aldrig kunde jag väl tro, när du skickade i väg henne med krampåsen för tre år sen, att hon gick mot så stor lycka. Hon ska gifta sej med en präst nere i Värmland. Hon får bo i en prästgård, där det finns häst och ko, piga och dräng.»

»Ja», sade Anna Svärd och slog ner ögonen, »det är ett så stort under. Det är, som om jag, min stackare, skulle komma hem med bättre förtjänst än självaste Gops-Erik.»

Gubben såg från den ena till den andra, munnen drog sig neråt till ett försmädligt leende. »Jaså, en präst», sade han, »inte värre! När brorsdottern min kom in här, så stor i hågen, och gav mej tobak, så tänkte jag, att hon allra minst hade blivit fästmo åt en biskop.»

»Kära då», sade Svärds-mor, »du måtte väl inte tro, att hon gör spektakel av dej!»

Gubben reste sig i hela sin ståtliga längd.

(Forts. sid. 40.)

SPÅNOR OCH

PLOCK UR PORTFÖLJ

Hildegard Thorell förevigade en gång en av Gagnefs mera kända kärngubbar, "Björnjägaren" kallad, medan denne intet anande stod i samspråk med fröken Adelborg.

Vi ha fått göra en titt i några skizzböcker, tillhöriga våra främsta konstnärinnor, och ur dessa hopbragt en samling tillfällighetsteckningar, både humoristiska från glada kamratlag och värdigare från resor eller privat miljö.

Alice Nordin reser aldrig utan skizzbok. Teckningen här är snapshots från badstranden på St. Margherita 1921.

Grevinnan Alice Trolle tecknad i en järnvägskupé av Karin Stackelberg, f. Lagerberg.

En skiss av Jenny Nyström-Stoopedal föreställande hennes make.

Detta utmärkt vackra ungdomsporträtt i akvarell av Marika Stjernstedt är utfört i all hast av Hjördis Tengbom.

B A G A T E L L E R

OCH SKIZZBOK.

Rörande äro dessa typer och interiörer från fattighuset på Söder, i all hast nedkastade på skizzblocket av Jenny Nyström-Stoopendal, då hon en gång på 80-talet gjorde besök där.

Nordensten.

Snabb hand och säker blick har Thyra Kleen haft då hon med sitt ritstift fångat Sven Scholander under en visafoton. Teckningen återger honom då han sjunger "Der Lumpenmann."

Ragnhild Nordensten blev en gång i en pantlek dömd att på fem minuter rita "En dragkamp." Resultatet blev ovan avbildade blyertsgrupp där djuret skall föreställa en tiger medan figuren till höger symboliserar fröken Nordenstens begrepp om manlighetens ideal.

Ole, min Ole!
God jul.
O.F.

Långt innan det blev modernt med konstnärliga julkort brukade Ottilia Adelborg rita gubbar till julkort till sina vänner. "Ole, min Ole" är förresten numera en pamp i Amerika.

Edith Fischerström brukar roa sig med att sitta på Operan och teckna balettdansöserna under deras dansprestationer.

E N K A R O L I N

KRING ETT GAMMALT TIDÖPORTRÄTT.

DET TÖADE OCH SMALT I LITHAUENS oländiga skogstrakter. Det var i första början av april och träddungarna stodo med en lilasröd färgskiftning i topparne, vilket varslade om att vår till sist skulle stunda även efter denna ohyggliga vinter.

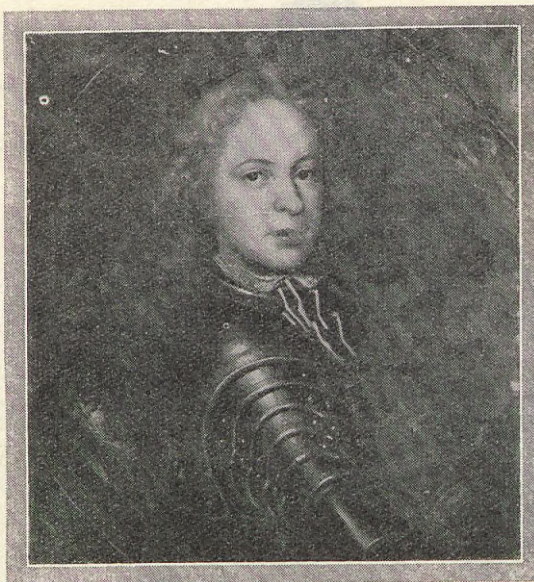
Man skrev år 1706. Ännu stod den svenske krigarkungen i strålgansen av sina makalösa segrar, och det sista fälttåget hade varit ett av de mest bragdrika. Men vintermånaderna i kvartér hade präglats av svält, nöd, farsoter och elände. Så knapp blev till slut kosten, att också kung Carl måste stilla sin hunger med torrt, grovt bröd. Öde och utplundrat var Polen, när svenskarna kommo och slog sig ner i de medförda tälten eller hopflätade riskojorna. Det var ett utarmat ödeland med skumma hus och tomma visthusodar. Kung Carl hade just brutit upp från klostret Zaludek, där han haft högkvarteret. En del kavalleri hade han lämnat kvar under general Creutz befäl, och slutan som en gåta och obeveklig drog han så vidare mot okända öden.

Pukmusiken, som kungen låtit ljuda de långa, mörka nätterna, hade tystnat och en blek morgonsol lyste Creutzens trupper i kvarter. Platt fördärvade efter de sex årens möda voro många av det fordom så okuvliga och sega ryttarfolket.

Där låg den unge Carl Gustav Oxenstierna på en bädd av halm och granris i det fyrkantiga tältet. Så hade han länge legat febersjuk och avtård i fältsjukans vånda. Vad betydde det nu att han, herre till Tidö, Fiholm och Käggleholm, räknade släktskap med själve kung Carl, icke ens en officers fullmakt kunde han räkna som merit. Den konung, som låtit Sveriges ridderskap och adel till fots vandra vägen till Riddarholmskyrkan i krönings-tåget, räknade föga med ättelängder och gulnade sköldebrev.

Gossaktig och kanske vek, med själfulla ljusbruna ögon under allongeperuken och med ett skälmskt löje kring munnen, så är den unge Oxenstierna målad på ett oljeporträtt i Tidö gamla slottssal. Ofrivilligt tänker man på, att den unge mannen kanske bättre passat för en diplomats snirkelvägar över blanka parkettrutor istället för att pröva det hårda krigarliv som fördes av kung Carls blå gossar.

Grimberg citerar en intressant anekdot om konungens obeveklighet gentemot den unge greven, »som började sin krigarbana som simpel ryttare, men efter en tid blev befördrad till korpral». — Piper talade i bevakande ord om den unge Oxenstierna, och erinrande konungen om blodsfrändskapen, försökte han övertala denne att genast göra den unge mannen till kornett. Men kung Carl ansåg att en sådan ungdom mådde bäst av att slita litet ont »som gemen», annars kunde en ung adelsman bli »ovettig» mot underordnade. Dessutom ville han aldrig »predjudicera» någon. »När en gemen ryttare är brav, kan det vara lika om han är adelsman eller intet», vidhöll konungen. Dock lovade han, att vid Creutzens

Karl Gustaf Oxenstierna av Södermöre.

zens förestående fälttåg, ha den unge Oxenstierna i åtanke och befordra honom, om det fanns anledning därtill.

I sjukvagn hade den medtagne unge greven forslats på de uppblöta vägarna under höstfälttågets sista skede. Under vinterns lopp då man låg i kvarter, hade den unge mannen icke tålt köldens och svältens påfrestningar och fältsjukan hade gjort honom mer och mer nedbruten.

Denna klara april morgon kom grevens dräng, den västmanländske Anders in i tältet med sin herres morgonmåltid på den flatbottnade tenntallriken. Glad var han nu, ty när det töade, smalt rimfrostens i mörka, våta fläckar över de hemliga handkammare bestående av gömda matförråd, som den flyende befolkningen för månader sedan grävt ner i jorden. Nu hade betjänten lyckats gräva upp en enrisrökt fläskbög som förstärkning till det knalliga brödet. Men den stackars sjuke kunde endast förmås att dricka några klunkar snövatten ur bägaren.

Lägerlivet hade skapat en vacker samhörighetskänsla som stundom utplånade rangskillnaden mellan krigarne och alla levde som en stor familj, som delade livets vedermödor tillsammans. Det var ett mycket gott samförstånd mellan herre och tjänare, och Anders pysslade om sin käre greve som om denne varit ett barn — tiden hade gått så fort sen de båda voro små och lekte på det härliga Tidö.

Oroligt kastade sig den sjuke. — Såg han icke fäderneborgen i feberfantasiernas flyktighet, åter och åter, Carl Gustav Oxenstierna av Södermöre? Trädde han icke lycksalig in genom slottets sirade stenportal? Hörde han icke än en gång stegen eka i de kära nötta trapporna; steg han icke över höga trösklar in i gemaken, där trogna gråhårstjänare hälsade honom välkommen, där varje gyllentapeternas slingermönster var honom som en kär barndomshälsning, och bakom fönstersmygarnes rakskurna sammetsgardiner vinkade det och viskade om lyckliga minnen...

Satt han icke upp på sin ädla springare,

som stod på stall i Griparnes medeltidsborg — hundskall och smattrande hornlåtar — hej, vad det gick över stock och sten i det brinnande röda höstlandskapet. Skummade icke vinet i förgyllda kredenser, skredo icke menuetternas turer över stengolvet i Rikskanslärans sal?

Nej, det var endast en dröm, en feberfantasiernas villa, han ser bara att det klara aprilsolskenet lyser i sned vinkel över tältstängen och den svartnade fältkistan. Och den jovialiska Anders breda ansikte skiner mot honom.

Den sjuke faller i orolig sömn med hård puls och brokiga gestalter komma som ur ett töckenland, skymta och försvinna.

Se, där står plötsligen farfarsfadern karsk och myndig som han avmålats med det spetsiga skägget över pipkragen. — Gabriel Oxenstierna, herre till Frånö, medgång följde alla dina steg. Undkom den blodtörstige Kristian Tyrann gjorde du, fast din gode fader som så många andra ädle svenskar föll för bödelyxan. Sannsägner berättade hur änglarne vaggade dig, när du var pilt. Den onde hade alltid försökt ta bort de små Oxenstiernska spädbarnen; nu infann han sig hotfull vid vaggan, men när prästen i dopet gav barnet ärkeängels namn, tog djävulen till flykten med sådant rabalder att förstugutaket revs ned i farten. Sedan blev du en av de sista Sigtunamunkarne. Ditt liv blev mångskiftande och fyllt av faror och vanskligheter, men en mäktig man blev du och vid fjortonde Eriks kröning var du den förste som bar friherrekrona.

Nu dröjer den unge Carl Gustav vid farfaderns bild. Respektingivande är han, som en gång var Sveriges mäktigaste man; den störste av riddersmän, diplomatisk och försiktig. Nu talar den store rikskanslären till sin siste ättling och hugsvalande faller hans tal.

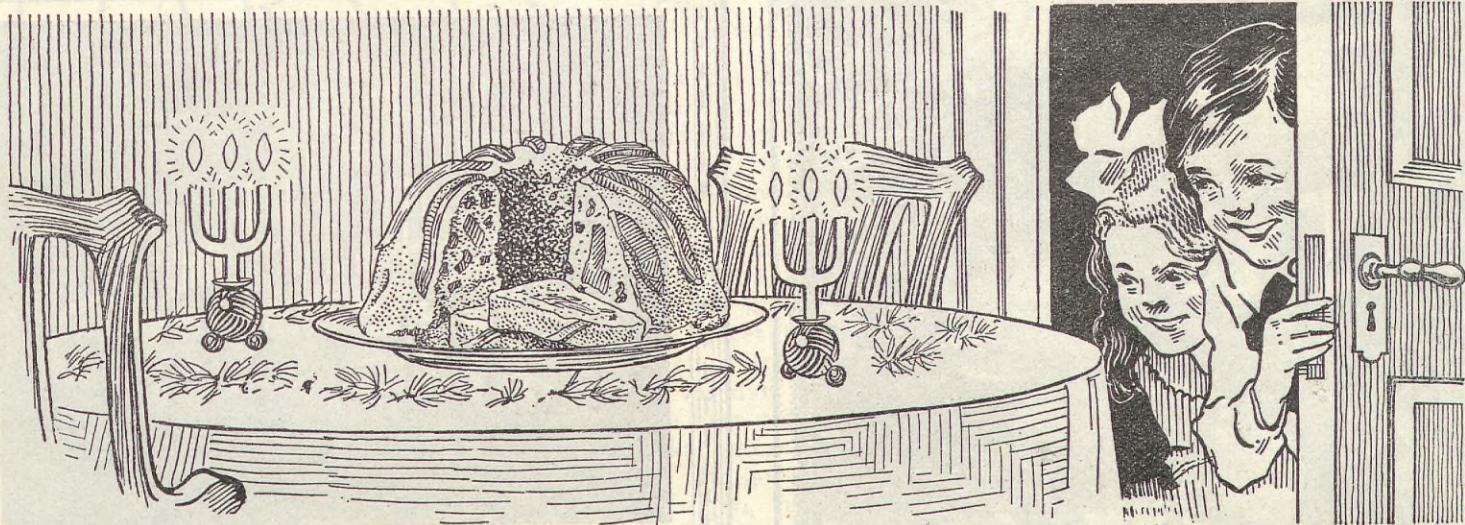
Så framträder hans käre fader, diplomaten, som slöt sitt liv i Wien. — Vaxljusen fladdra kring svart bårkläde i Stockholms storkyrka, där blomman av Sveriges adel är församlad. — Långe dröjer den unge Oxenstierna vid sin blida, vackra fru moders bild, som en solstråle lyser hon fram i töcknet, den stolta dottern av drottninggunstlingen Magnus Gabriel de la Gardie. Som en stjärna glänste hon vid Carl den elftes surmulna hov. Ack, sorgligt slutade hon sina dagar med en bråddöd vid ett fall från Käggleholms slottsaltan. Nu ser hon på honom som endast en moder kan se på sitt sjuka och övergivna barn.

Skymtande som i ett galleri komma de alla i hans ädla släkt; såsom genomskinliga, vaga skuggor ur det förgångna vinka de med handen, locka och le med lyckliga ögon, och draga honom till sig...

Den alltmera orolige Anders går bekymrat fram och breder den raggiga fårpälsen över sin herres läger.

— Vad han ser sjuker ut! Kristi pina och död; skulle icke detta eländiga kri-

(Forts. sid. 35.)

"DEN blir det roligt att smaka!"

KAN NI INTE SE barnens jultårta i all dess härlighet med deras ivriga, förväntansfulla blickar! Aptitligt guldbrun, pösande stor och liksom självbelåten över allt gott som finns i den: smör och socker, ägg och mandel, russin, succat och apelsinskal, alltsammans förvandlat, "som endast Rumford bakpulver kan göra det" — säger mor — till ett mjukt, lätt, poröst, härligt doftande bakverk. Undra på att barnens ögon glänsa!

Vill Ni lyckas lika bra med Edra tårter? — Använd då aldrig annat jästmjöl än

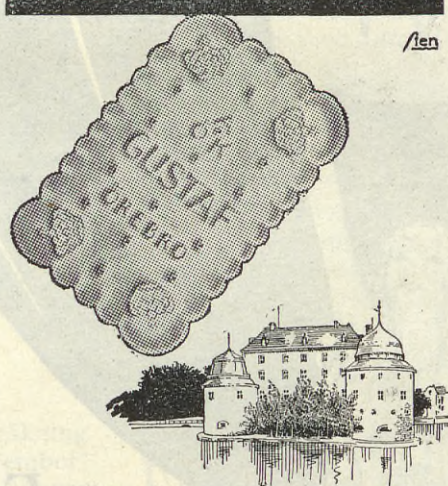
RUMFORD

det hälsosamma fosfatbakpulvret

Begär ett gratis exemplar av Rumfords nya receptbok, utarbetad av Fackskolan i Uppsala!
A.-B. HUGO ÖSTERBERG, Sthlm 16.

SINGER
tillönskar god helg och en Singer
SYMASKIN
JULKLAPP
RuBe

Om Ni kommer till Örebro är Ni välkommen till Örebro kexfabrik. Ni kan då själv se huru ren, ljus och hygienisk fabriken är, och Ni skall förstå varför Örebro kex är så läcker.

Örebro
KEX

Special frukt
Spanska Apelsiner
SVARTA KATTEN
den allra finaste apelsinen.
 Finnes i alla finare affärer.
 Generalagenter:
A.-B. HALFDAN BURMAN
STOCKHOLM

Telny

När Ni köper ljus till julen

bör Ni studera vår katalog »Levande lågor», som erhålles gratis genom våra återförsäljare eller direkt från fabriken (postadress Stockholm 11). Den åskådliggör med sina bilder användningen av våra olika ljusstyper, varav många äro särskilt lämpliga vid julen, såsom spiror, antikljus och de för säsongen nya »Christina»-ljusen (handstöpta, färgade antikljus).

Liljeholmens Stearinfabriks A.-B.

*En
verklig skatt*

för hudens vård är en god, balsamisk tvål. Ni får en ungdomlig, klar och frisk hy genom dagligt bruk av

YvY-tvålen

A.-B. YvY-Fabriken,
YSTAD.

GEORG LINDBERG

*Av ädlaste
cacaoböner och
ren havrekärna
framställes den
goda och närande*

Stella Cacao

STJÄRNAN SOM BLÄNKER

Granen valdes ut i god tid.

SKÖRDEN ÄR BÄRGAD. HÖET ÄR inne, kreaturen gå inte mera ute, de stå dagen lång i den skumma ladugården, ute falla löven, dagarna bli mörkare och mera stilla, göromålen sakta av. I stugorna kan man börja ta fram något att läsa, som man sparat på, ett par tidskrifter, som funnit vägen ut och som blivit undanlagda i väntan på att man skall få tid att läsa dem rad för rad, då man inte längre stupar omkull i sängen av rent kroppslig, härlig trötthet och tvärsomnar för att väckas tidigt, tidigt av sol.

Solen syns sällan, den sitter bakom en grå slöja, vattnet börjar frysa till, man ser efter om man har veden huggen.

Och långsamt kommer den dag, då man börjar laga i ordning till jul, slakta och göra korb, göra väven färdig kanske, baka och göra fint. Och julen rinner upp som en stjärna på det mörka himlavalvet, man går in i den beredd och samlad, mat finns på förråd, granen valdes ut i god tid och litet karameller från boden ha barnen fått, ett Amerikabrev kanske kom också ett par dagar före dagen.

Och året vänder så sakta och stjärnan bleknar och isen tinar och våren nalkas, man rör på sig och börjar taga fatt igen.

Men vi bo i den stora staden.

Och pang, innan vi hunnit sätta vristmuddar på våra silkesben, eller medan vi ännu spanat i fönstren efter något nytt och vackrare för dessa våra tunna ben började tidningarna signalera: Agenter ohoj! Vår jultidning är den första! Agenter, skynda er och förtjäna en stor slant på Julens Klockor!

Vi ta det ännu rätt lugnt, utom hos bokförlagen, för där dåna pressarna och stampa bindningsmaskinerna — det är ett elände med den Populära, som inte i år behagade komma med sin julbok förr än sista veckan i augusti. Med korrekturläsningen blev det också si och så, men i början på november kom boken — och så kom det fler och fler och julfloden slår mot fönstren och man undrar vad man i år ska ta på sitt avbetalningskonto.

De små skolflickornas handarbetslärrinnor börja sova oroligt, hur ska barnen hinna få sina arbeten färdiga? Ungarna bara slarva och tänka på ingenting

och den dag, då det blev snö var det omöjligt att hålla styr på dem. Fruktur från Södern börja komma — i år ska vi minsann laga att vi få färskna nötter från Spanien och landet, där filbertsnötterna gro, förra året var de skämnda, men så har den firman också gjort konkurs. Kors i all min dar, nu är det i sista stund att slänga iväg ett korsband till kusinen i U. S. A., brevet får komma sen. En flott jultidning, fröken! Det var hemskt vad den var dyr, hurdana bilagor har den i år? Ja men snälla fröken, Zorn i ur och skur, kan dom aldrig ta något annat än Zorn! Bruno Liljefors, säger fröken, ja, visserligen, men jag vet att min kusin har både havsörnar och rävar på väggen... Men i alla fall, långa hit, kan ni expediera det härifrån?

Tiden går ju så man vet varken ut

faktiskt före Märten Gås! Jordgubbar i februari!

Julafton på en fredag, ja men, det var väl ändå bra! Då ha vi ro och frid i ett kör fredag, lördag och söndag, fast fredag blir ju jäktig om det skall vara som förra året, att vi inte får råd att resa hemifrån utan ska tota till med jul så gott vi kan ändå...

Så larmar det och allt mera spänd blir man.

På julaftonen är det nära att man faller ihop. Nerverna darra av den forcerade farten de två, tre dagarna närmast jul. Och av bekymren, av alla telefoneringar, trängseln i bodarna, där våldsamma julförsäljningar ropa med bländande ljus, där arbetstiden hela veckan varit utsträckt och hettan i de största butikerna, då människorna framemot tretiden på dagen packas om varandra och knuffas, ofrivilligt och med flit, kommer oss att stappla med våra paket, vars innehåll vi äro plågsamt osäkra om, men som får bytas!

Det blir kväll den dagen.

Och nu faller det sent omsider stillhet även över staden. Trafiken på gatorna börja tunna av, är det snö ha hästarna pinglor för att kunna höras, det slocknar i bodfönstren men tändes i våningarna. Spårvägarna bli tomma och man kan få en bil — men nu är det ingen som vill ha någon. Nu äro vi snart hemma.

Och vi få andrum att se på barnen, som väntat så otåligt på oss. Vi tända granen och stillheten börjar komma in i våra sinnen. De bestyr vi nu ha äro oss kära. Goda dofter fylla rummet, vi börja skräpa med papper och skal och vi tro att våra gåvor ha varit rätt valda, vi samlas och vi skämta med varandra, men skämtet överröstar icke den stillhet vi innerst fönimma.

Någon går fram till fönstret och ser ut.

Över taken glimmar det, över staden står stadens eget skimmer, som förnummits av dem, som kommit farande på tågen för att vara med de sina till jul. Och över skimret stjärnan, samma stjärna, som blänker över sjö och land. Stilla natt, heliga natt, det är jul.

VERA v. KRÆMER.

Någon går fram till fönstret.

eller in. Ska dom komma med räkning på min pälslagning nu? I december! Dom är inte sluga, inte har man pengar i december. Jag var tvungen att låta ändra den, jag ville ha framvåden i volang — betalt får dom i sinom tid! Ska vi ha marzipantårta i år? Den går inte åt, men det ser väldigt flott ut, det håller jag med om. Kom ihåg att låta laga sladden till det elektriska julgransljuset, den slocknade ju förra året mitt som vi spelade upp stilla natt, heliga natt, å propos det, det finns en ny fox-trotskiva: Loose feet, lösa fötter ja, den kan man förstås dansa charleston efter, glöm inte den till jul!

Helgen nalkas, den kommer rusande med pukor och trumpeter och så konstigt oförberedd, fastän man aldrig sett Julklockor och Klingande bjällror och Ljudande Malm så tidigt som i år, det var

Trängseln i bodarna.

KAPPAN, BRÖDKORGEN OCH APAN

Tre julberättelser av EUGENIE SCHWARZWALD.

I. Den varma kappan.

JAG VAR ATTA ÅR OCH HADE skrivit min önskelista till julen. Där stod skrivet med min vackraste stil:

»Tyglappar, helst fyrkantiga;
En kopp till att blåsa såpbubblor i;
En bok med barnpjäser i, sådana som man kan spela själv;
Konfekt, så mycket som möjligt;
En smörkärna av trä åt min docka, men det sista är inte nödvändigt.

Genia.»

Jag vek ihop önskelistan och stoppade den i brevlådan, i den fasta förvisningen, att jag skulle få alltsamman, ty det kostade säkert inte mer än två Kronen.

Men i stället fick jag:

En varm kappa;
En varm muff;
Ett par varma vantar.

I barnets själ kändes köld. Precis så måste Napoleon ha känt det, när han stod framför Moskva. Jag hade ju fått bara nyttiga saker, och därtill varma. Jag vet ej, hur andra barn förhålla sig till värme, men för egen del har jag hela mitt liv avskytt den. Som skolflicka var jag ökad, därför att jag på vägen till och från skolan bar galoscherna, mössan och förklädet i handen och ett par intimare plagg på armen. Allt det där krängde jag av mig hemma på trappan, oavsett årstid och väderlek. Kanske trodde jag mig redan då ha märkt, att just de människor, som minst bekymra sig om själens värme, mest av alla gå i ständig rädsla för att förkyla sig.

Den julen blev ej rolig för mig. Varför hade jag skrivit önskelistan så vackert och hållit på med den så länge? Allt-

samman hade ju varit förgäves! — Jul-ljusen lyste suddigt, fisken hade förfärligt mycket ben, och kokta katrinplommon har jag för övrigt aldrig kunnat med. Till slut kom katastrofen: Redan i juli hade jag skrivit en juldikt, vilket ej var alls så svårt som att hålla tyst med den ända till jul. Nu började jag med sorgbunden röst läsa upp den:

»När julen kommer ren och skär
och gör var mänska glad.
då tänder sig en stjärna där...»

Så långt hann jag. Värmen från min nya kappa kom mig att flyta bort i tårar.

Det är nu många år sedan dess. Men fram emot jul gripes jag alltid av en orofylld omsorg om mina medmänniskor. Veckor i förväg springer jag i alla bodar för att åt de många, som jag har att ge julklappar åt, köpa det mest onyttiga och det mest ändamålslösa, som de kunna önska sig.

2. Brödkorgen av nysilver.

Jag hade tagit graden, titulerades doktor, bodde i Wien och höll litterära föredrag för att få litet till livsuppehållet. Den som ville offra fem Kronen i månaden, kunde två timmar i veckan få deltaga i min gränslösa beundran för Tolstoy, Gogol, Dostojewski och Ibsen. I mitt i övrigt nakna rum (det gällde nämligen att först tjäna ihop till möbler) stodo trettio hoplånade stolar kring ett långt bord, som jag köpt på avbetalning, och på dessa stolar sutto trettio kunska-stande damer från Wien. Kort före jul började alla se sig omkring i rummet på ett sätt, som ej undgick min uppmärksamhet. »Du skall få se», sade jag för

mig själv, »att de tänker ge dig någonting!» I så fall borde de ej ha svårt att välja, ty jag ägde ju, praktiskt taget, ingenting. — Nåväl. Den 24 december kommo två karlar upp till mig i fjärde våningen med en stor låda. Ett kolossalt föremål befriades från otaliga höljen, och slutligen stod framför mig en brödkorg av s. k. nysilver, så stor, att den räckt väl till för ett uthungrat sällskap på tjugo personer. Dess rika ornamentik kunde emellertid ej bereda mig någon vidare glädje, ty jag var modärnist och satte följaktligen likhetstecken mellan ornament och förbrytelse. Därtill kom det vanvetiga i att använda brödkorgen i mitt lilla enmanshushåll. Men det värsta var, att jag kände fysiskt obehag, var gång jag såg den. Konstnären hade nämligen ej kunnat besluta sig för att låta en så fin korg uppbäras av vanliga fötter. Han satte i stället dit två barn, en gosse och en flicka, likaledes av nysilver. Barnens armar lät han hänga slappt ned, under det att korgen »växte ut» från deras späda bröst. Redan då var jag kär i barn, och tålde ej se barn plågas. Därför läste jag in dem och deras korg i en garderob och sökte glömma det hela. Men redan nästa morgon stod det klart för mig, att det var mig fullkomligt omöjligt att sova, så länge detta föremål fanns under samma tak. I min vanda kom jag att tänka på en övermåttan naiv kvinnlig bekant, som hade pensionat för herrar och damer. Dit skall brödkorgen, intet tvivel om den saken! Men när jag i nästa ögonblick betraktade den i all dess snöda nakenhet, fann jag det hårt, att ännu en människa skulle känna besvikelse över den. Jag bar den därför till en fruktaffär, lät fylla den med olika slags frukt

och tänkte: Om inte korgen passar, så kan hon åtminstone ha glädje av frukten. Ganska nöjd med mig själv firade jag därpå jul. Men klockan nio på juldagsmorgonen (ack, om jag blott fått sova ut!) knackade pensionatsinnehavinnan på hos mig. »Förlåt, jag kommer kanske olämpligt», sade hon med sin milda röst, »men jag kunde inte vänta utan kommer för att frambära mitt varmaste tack. Din julklapp var den bästa av alla. Vad den blänker! Och vilken kärlek lyser ej fram därur! (Mitt huvud sjönk ned.) Och vet du, vad som var det bästa av allt? Jo, när jag frågade mina gäster: 'Kan ni gissa, vem jag har fått den av; vem är det likt?', så svarade alla på en gång, att det var du.»

När hon gick, kände jag mig lika svarslös som en gång i skolan, då jag skulle redogöra för den matematiska formeln för solstrålarnas brytning i regnbågen. Denna formel har jag aldrig blivit klok på, men brödkorgen, som förskaffade mig så mycket berömmelse, har lärt mig: Giv endast så dant, som du helst skulle vilja behålla föregendell!

3. Apan från Köpenhamn.

Några år senare. Nu överhopas jag med julklappar, eftersom jag är lycklig nog att äga allt, vad jag behöver. Och skall det vara riktigt fint, så äro gåvorna anonyma. — På julaftonen kommer en springpojke från en av Wiens förnämsta affärer med ett paket. Det finnes innehålla en apa av Köpenhamnsfajans. Intet visitkort. Men kanske, att givaren kommer och anmäler sig. Det gör han emellertid ej. — Jag har nu några dagar lediga och betraktar min apa dagligen, men allt mindre kan jag förmå mig till att älska den. Nu vet jag emellertid, vilken affär apan kom ifrån. Det finns många vackra saker där, som jag skulle vilja ha. Jag fattar ett raskt beslut att byta om, vilket emellertid föll sig svårare denna gång, än vanligen är fallet hos en ombytlig kvinna.

Affärens innehavare, en älskvärd äldre herre, tar emot mig med utsökt artighet. »Damen behöver bara lägga till tio Kronen, så går det att få detta extrafina paraply i stället för apan.» Jag blev desto mer förtjust, som jag aldrig använder paraply. I triumf bar jag hem det.

Nästa dag träffar jag på gatan en dam, som ropar till mig på långt håll: »Vad tyckte doktorinnan om min julklapp?» — Jag hade ej mod att fråga: »Vilken julklapp?», utan svarade försiktigtvis: »Jo, det var förfärligt snällt av er.» Svaret tycktes vara det rätta, ty hon fortsatte: »Ser ni, när jag fick se den apan, kom jag genast att tänka på er: jag visste, att den skulle bli välkommen.» — O, du store, apan! Marken började gunga under mina fötter. Men det blev än värre. Damen, som egentligen var mig tämligen obekant, tyckte sig genom sin gåva

ha kommit mig närmare och förklarade utan vidare: »I dag är det torsdag; med er tillåtelse kommer jag till er på te om lördag klockan fem och har min svägerska med mig. Hon ville nämligen så gärna se apan.» Jag tog ett hastigt farväl och störtade till affären, där apan var köpt. »Förlåt, var är min apa?» frågade jag flämtande. — »Den är såld.» — »Men jag måste ha den.» — »Den är tyvärr såld.» »Var vänlig, tag reda på vem som köpt den, ty jag måste ha den.» Det lovade de. Klockan tre ringde man från affären och meddelade, att löjtnant B. (här nämndes ett polskt namn), boende vid R-gatan, var den nuvarande ägaren. Utan ett ögonblicks besinning skyndade jag till löjtnant B. Han hade just sovit middag tog emot utan krage, i rökrock och tofflor. På den enda stol, som fanns, stod ett glas med svart kaffe samt en assiett med två korvsmörgåsar, och därbredvid låg Zolas »Nana». Allt det där lyfte han undan och bad mig sitta ned. När jag framfört mitt ärende, upplyste han mig om att han hade skänkt apan till en sångerska, som han beundrade. Hon hade blivit mycket glad åt den. Hennes adress var M-vägen nr 5. Lik en rasande fortsatte jag dit. Den unga damen befann sig i badet, varför jag måste vänta. Jagad av ångest gick jag fram och tillbaka i hennes salong mellan troféer, som hon tydligen hemfört från Jaroslav, ty på det ena bandet till en av lagerkransarna stod: »Från officerarna vid 27:de kavalleriregementet, Jaroslav» och på den andra: »Ja, en sådan kvinna, det är en fröjd!» — Äntligen kom divan. Med spetsade läppar och väl spelat deltagande åhörde hon mig. Så framstammade jag min bön: »Snälla ni, låna mig apan till lördag kväll!» »Ja, var det intet annat, så...». Hon tog

apan, som stod på toalettbordet, gav den en kyss och tryckte min hand. Lätt om hjärtat skyndade jag hem.

Nu gällde det blott att tänka ut, på vad sätt apan skulle presenteras för givarinnan. I varje fall fick den inte stå framme. Ty hur skulle jag bära mig åt, om damen kom på visit en annan gång? Den blev alltså omsorgsfullt inlindad i bomull och silkespapper och stoppades ned i en ask.

På lördagens eftermiddag gick allt enligt programmet. Efter tio minuter började de tala om apan. Högtidlig som en överstepräst bar jag fram den, och den beundrades vederbörligen och jämfördes med samtliga de filosofer, som damerna kände till. Därpå stuvade jag ned den igen, med iakttagande av all försiktighet. Två timmar senare hade fröken Mizzi återfått sin apa. Men där blev den ej gammal. Redan samma kväll höll jag apan återigen i mina händer. Kring halsen bar den nu ett skärt sidenband, vid vilket var fästad en biljett. Där läste jag: »Min bästa fru! Nog var jag mycket glad åt apan, när jag först fick den, men då jag nu kunnat undvara den i två dagar, finner jag, att jag skulle vilja ha någonting annat i stället. Var därför vänlig ge budet 100 Kronen, ty så mycket kostar apan. P. S. Mina relationer till löjtnant B. äro ej sådana, att han behöver ge mig något minne.»

Söndagen förflöt i lugn. Men på måndagsmorgonen fick jag ett brev från affärens innehavare, vari stod: »Beklagar på det livligaste, att jag ej omedelbart kunde stå till tjänst, men sände genast iltegram till Köpenhamn. Har nu nöjet meddela, att apan anlant och skyndsammast skall hemsändas till Eder bostad. Tyvärr är den något större än den förra, varför priset ställer sig femtio Kronen högre.»

Ingen människa kan begripa, varför det alltid står två apor i vårt badrum. Varje nykommen tjänstflicka får tillsägelse att vid första bästa tillfälle slå dem i golvet. När sedan tjänsteflickan efter fem år gifter sig, har hon hunnit krossa allt porslin, som finns i huset, utom aporna, vilka hittills överlevt tre generationer tjänsteflickor.

Likaså paraplyet. Det heter »apan» förresten och har stått obegagnat under alla åren. Förra måndagen lånade jag det emellertid till en berömd professor i juridik. Om en kvart telefonerade han från sin restaurang och sade: »Hör du, gjorde det något, att jag glömde ditt paraply i spårvagnen?» — »Nej», sade jag, »bara du lovar att nästa gång också ta porslinsaporna i badrummet, och ställer om, att de också bli kvarglömda.» Under omständigheternas tryck lovade han det. Men tro inte, att han gjort det.

Så stå aporna där alltjämt och visa en försmädlig uppsyn. Ingen förstår dem, utom jag. Men till mig säger var och en av dem: »Byt aldrig!»

— en brödkorg av s. k. nysilver —

K V I N N A N I

Liksom kvinnan givit stoff till många både litteraturens och konstens mästerverk, så har hon också fått släppa till sin person för den mindre smickrande karrikatyrteckningen. I ord och bild få vi här göra bekantskap med denna dam ifråga genom olika sekler.

Madam Berghund vittnar:
"Jag är så glad över min dröm i natt. Himmelens härlighet lyste mot mig. — — — Gud Fader satt på sin tron med Abraham på sin högra sida och Gabriel på sin vänstra sida. När då Herren fick se mig, så sa han: "Stig upp, Abraham, och låt madam Berghund sitta."

Teckning av Anders Forsberg.

KARRIKATYRTECKNING HÖR TILL de konstarter, där kvinnans roll är utslutande passiv. Inspirerande men icke skapande. I karrikatyrernas långa historia möter man intet kvinnligt namn. Och ändå vimla karrikatyrssamlingar från alla länder och tider av kvinnogestalter, sedda och tecknade ibland med elakt understrykande av fel och svagheter, ibland med en underström av beundran inför kvinnlig charm och fägring.

En av de tacksammaste angreppspunkterna är naturligtvis modeslaveriet. Ty inte alla män äro tacksamma nog att instämma med Bobbans tänkvärda ord: »Har du betänkt, broder, att det ändå är för oss, karlar, som fruntimren fjädrar sig så innerst förbaskat?»

Den burgundiska huvan, som bars av

Mode de l'année prochaine.

Nästa års mod! Fransk modekarrikatyr.

Jeanne d' Arcs samtida, snabelskor-na, släpen och de alltför frikostiga uringningarna, direktioiremodets klassiskt enkla linjer, krinolinerna likväl som vår egen tids praktiska, hygieniska moder ha varit en källa till glädje inte bara för alla som burit dem utan också för skämttecknare. Ända till fram på 1700-talet hade också tidens prelater de ömtvistade modenyheterna till ämne för långa predikningar. »Vad är den vederstyggliga höga huvudbonaden, den de fontangen kalla annat än mästra Gud?» utbrister förtrytsamt biskop Jesper Svedberg. Denna hårprydnad, som fått sitt namn efter Ludvig XIV:s favorit, m:lle Fontange inspirerade i Tyskland en botpredikan över ämnet: »Djävulens tvenne blåsbälgar. Den höga fontangen och de blåtta bröstet.» På titelbladet såg man en hån- och skräckbild över dess vådor. Naturligtvis var dess upphov ingen mindre än mörksens furste. Det var ju också han, som under 1400-talet inspirerat de långa släpen, på vilka en av hans utskickade intog sin självskrivna plats.

Men det är något alldeles särskilt med modets gudom. Den är suverän. Utan försök till försvar för sina dårskaper ler den lika överlägset åt både belackare och botpredikanter. Dess makt är höjd över alla angrepp. Kvinnorna äro trogna och goda undersåtar, och varken hån eller moralpredikningar förvandla dem till rebeller.

Fontangen, som kommit så mycket oväsen åstad, utvecklar sig obehindrat till allt större och vidlyftigare håruppsättningar, till slut så höga att vederbörande

Det nyaste bekväma modet kallar den engelske tecknaren Gillray denna bild av den förnäma damen, som mellan sina societetsplikter också hinner med de moderliga.

riskerar att törna ihop med lyktstolpen, menar tecknaren till vår bild. Men så kom revolutionsstormarna och sopade bort inte bara Bastiljen och ståndsprivilegierna utan också en mängd modesaker. Adrienklädningen, som hållit i sig nära 100 år, puder och smink, de väldiga koaffyrerna, allt försvann. Säden skulle användas till föda, ej till puder, och vem hade under revolutionsåren råd att anställa folk under flera timmar dagligen för att få en frisyra så olik vår moderna shingle som möjligt? Snart anammade »medborgarin-

De lätta musslintygerna, som mot slutet av 1700-talet blevo så modärna, äro litet riskabla i blåsväder.

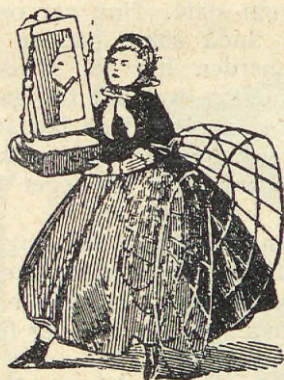
KARRIKATYREN

Så hög, att bärarinnan kommer i kollision med gatlyktan, blir till sist den vidlyftiga koaffyren, menar en fransk skämtare från 1770-talet.

norna» med förtjusning antikens enkla linjer, sådana de återuppstodo i empiren. Men redan tidigare hade bekväma enkla linjer blivit modeparoll. En stor fördel var — tyckte på många håll societetsdamerna — att man mellan middagen och balen bekvämt kunde fylla den elementäraste av alla modersplikter.

Modedockans antipod, den gamla ungdomen, är också hon ett tacksamt karrikatyröbjekt. Skämtet med celibatets lidanden har urgamla anor och bottnar väl till sist i Orientens förakt för varje kvin-

Krinolinens vådor.

I cykelns barndom.

na, som »inte fyllde sin bestämmande» — »kronvraken», som kologen kallar dem.

Med saknad ser den gamla, ogifta damen, hur hon förlorat sin forna skönhet. Kanske suckar hon över förlusten i bitter men stillsam resignation, kanske låter hon sin galla gå ut över mera lyckligt lottade och får därmed en sorts hämnd för vad livet nekat henne själv.

Mest skräckinjagande för manliga sinnen blir hon när hon tillika är intellektuellt betonad. Då ser hon som Gulbransons skaldinnor och kvinnosakstyper föraktfullt ned på »disse manfolk», och får i sitt översvallande kvinnosakspatos ett ganska acceptabelt surrogat för vad hon förlorat. Puritanskt enkel i sitt yttre stryker hon gärna under, att hon försmår offra tid, pengar och omtanke på att behaga — modedockans stora livsuppgift.

Inte heller sportkvinnan har denna vackra ambi-

»Skaldinnan Bergthora» är — sedd med Gulbransons konstnärssöga — en rolig representant för 80-talets kvinnliga radikaler.

tion — om man nu får tro karrikatyren för ett par decennier sedan. Ty de ha mist mycket av sin udd, sedan den moderna kvinnan så överlägset visat, att hon i den mest maskulint betonade sportdräkt kan utveckla både charm och elegans.

Daumiers gamla ungdom konstaterar med förklarlig saknad olikheten mellan ungdomsporträttet och sitt nuvarande jag.

För att ta så små steg som möjligt var det säkrast att fästa en kedja vid benen.

Jul i Funäsdalen

Av

Rosa Fitinghoff

UNDER HELA JULAFTONEN HADE snön piskat emot fönsterrutorna med en sådan kraft, att det föreföll som ett under att ej glaset bräcktes sönder. Vinden hade också med vinande missljud trängt sig in genom nyckelhålet, ja minsta lilla springa. Vägen mellan prästgården och stora landsvägen hade yrt igen trots att stora snöplogen dragits fram däröver två gånger. Det var till och med svårt att komma fram ifrån ladugården och till köket och ändå låg den bara två minuter ifrån det nyss nämnda prästtjället.

En sådan julafton hade ingen där uppe i ödebygden upplevat. Det var också blott de, som bodde vid de allra närmast liggande stigarna, som hade vågat sig ut och bort till prästgården.

Det kom inte så många som vanligt till det väntande kaffebordet, den upplivande brasan, psalmsången, julklappsutdelningen och det bästa av allt, de vänliga, förstående orden, vilka var och en sedan bar med sig som en skatt gömd i minnet under hårda arbetsdagar.

Det blev en svår vandring för de djärva, som vågat sig ut, och då de sedan skulle söka nå sina hem, tycktes stormen och snöfallet ändå värre.

Prästen ämnade i alla fall fara och hålla julotta i kyrkan där de väntade honom.

Hur skulle det dock gå för sig? Han hade inte brytt sig om de varnande orden, som sagts honom om livsfara att våga sig ut så lång väg och om omöjligheten att komma fram de två milen till kyrkan. Han fick inte resa! Inte riskera livet! Ojoj, så de bett honom att låta bli att ens försöka, ty i ett sådant Herrans väder kunde ingen vänta honom. Det måste bli mässfall! Ingen skulle våga sig ut i natt eller morgon annat än möjligen några fattiga stackare, som trotsade ovädret och sitt ynkliga liv för att känna julottegledjen i sin egen kyrka.

Så skall jag vara där, just för de fås skull, hade prästen svarat. Och han hade stått och lyst de oroliga sockenborna ut för trappstegen då de vandrade hem till sin egen stuga. Gud hjälpe den, som är ute en sådan kväll som denna, sade de till varandra, ty det tycktes dem svårt att kämpa sig fram emot storm och snö, och ändå visste de, att deras stugor lågo så nära.

I prästgården sovo barnen. Glädjen över julklappar och gran hade förundstat inför sorgen att ej få följa med till julottan. Inte få se alla ljusen, inte få hälsa på alla människor, som alltid brukade vara där. De skulle inte få följa far och mor, så hade det sagts dem, nu i kväll, och under bitter gråt hade de småningom somnat. Det var svårast för de fyra äldsta.

Men den lille, på ett halvt år såg med

strålade glada ögon på far, mor och syskonen obekymrad om den fara som kunde hota honom och hela syskonskaran.

*

Inne i arbetsrummet satt gamle Anders och såg strängt på sin herde. Han hade haft tjänst där i prästgården sedan ungdomsåren och nu var han bortåt de sjuttio. Han var barnfödd på orten, och han hade ansvarskänsla och något av faderlig myndighet emot denna unge präst, som ännu ej kunde känna till svårigheterna uppe i fjällbygden, han, som bara varit här i tre år!

Det är omöjligt, sade han ytterligare, att fara på hjuldon i den djupa snön, som nu är, och lika omöjligt är att få släden fram igenom drivorna. Och inte vill väl kyrkoherden våga livet, både sitt och Bruntes? Bara för att göra en rakt omöjlig sak för ingenting! Anders lät rent gråtfärdig, och visste knappast vad han sade.

För rakt ingenting, upprepade prästen förebrående. Tycker du det är ingenting att fylla sitt kall och söka sprida ljus i deras sinnen, som törsta därefter och som kanske därför våga sitt eget liv för att nå Gudshuset!

Prästen gick av och an i det trevna arbetsrummet, där varje möbel var snickrad av honom själv. Han var orolig, det syntes, och ändå sökte han se lugn ut.

— Kyrkoherden hör ju, så det låter! Gud förbarme sig över alla fattiga syndare en natt såsom denna! Och jag säger rakt ifrån att kyrkoherden själv också skall stå till ansvars över sitt eget liv inför Vår Herre.

— Nå, Anders, nu är det nog, jag vet att du menar väl, men jag måste bort till dem, som vänta mig. Jag tänker försöka komma fram på skidor, för jag förstår att det ej kan gå med släde.

— Men... Anders blev avbruten av kyrkoherdens unga maka, som sade med fast stämning.

— Nej, Anders får inte följa dig, och du får inte gå ensam. Klockan tre i natt kan du, Anders, ha skidorna färdiga och Brunte sadlad.

Men inte...

— Jo, Anders, det menar jag, men nu ska' du gå och lägga dig, ty vi behöva väl den vilan vi kunna få!

Det var dock icke lång stund, som ej ljuset lyste i prästgården den natten... Kanske var det någon vilse vandrare, som kämpade sig fram och kanhända ljusskenet kunde tränga några fattiga meter ut i rymden!... Och tankarna på det okända, som kunde möta dem själva, drev bort varje aning till sömn hos far och mor.

Klockan tre kom Anders in. Hans gamla rynkiga ansikte var fårat av oro och

han hade svårt att hålla tillbaka sina tårar. Inte ens det starka kaffet fick honom att bli nytrare.

Brunte hade skarbåge på fötterna. Näst efter tron på en högre makt fingo de nu lita sig till Bruntes klokhet. Prästfrun satte sig till rätta i sadeln och maken ordnade skidor och remmar, och med ett glatt avsked redo de ut ifrån hemmet. Fot för fot gick det. Snön yrde i virvlande häxdans, den piskades av vinden i nålvassa moln emot de tre levande varelser, som vågade sig ut en natt, då trollen tycktes fira glädjefest.

På sina håll var snön upptornad till meterhöga drivor.

Vägen var som sagt två mil lång och inga människoboningar fanns emellan deras hem och byn de ville nå, där kyrkan var.

*

Visst brann det ljus i Herrans tempel, men dess sken syntes inte långt i den stormiga, mörka julmorgonen. Andedräkten stod som en dimma kring de församlingsbor som vågat sig till ottan. De sutto huttrande i undran. De förstodo, att deras egen herde ej skulle våga eller kunna komma till dem en sådan morgon. Men i det längsta ville de ej låta hoppet fara. Kom ej prästen blev det väl klockaren, som finge gå upp och tala till dem. Eller skolläraren eller kanske gamle Niklas, som ibland brukade tala på böneböten. Men ingen av dessa gav just vad var och en var i behov av och som de visste att deras präst kunde giva dem.

Orgeltonerna läto så melankoliska, då preludierna började att spelas... Då kom plötsligt ljudet av ivrigt viskande röster, tramp av fötter, som skrapade av snön emot fotsteget till sakristian. Det gick ett sus genom församlingen. Kunde det vara sant att prästen var kommen? Att prästfrun var med? Och att hästen stod oskadd inne i klockarfars varma stall?

Prästklockans toner dallrade ut i rymden och överröstade stormens tjut. Då förstod menigheten att det var sant vad som föreföll dem som ett under. Prästen hade kommit.

Om en stund klingade ur tacksamma strupar: Var hälsad sköna morgonstund.

*

Stormen hade bedarrat, snöfallet upphört, vit och ren låg nejden för menighetens ögon, då den efter slutad gudstjänst kom ut ur kyrkan. Längst i öster skymtade bortom mörka grantoppar en skiftning i rosa och guld. Orden, som de nyss hört förkunnas fick liksom bekräftelse. Det gällde att aldrig förtvivla, att aldrig låta hoppet dö utan tåligt förbida och tro.

Excellenta håret

så blir det rent och vackert. — En fond av naturlig skönhet finnes nedlagd i varje kvinnas hår, och för att denna skönhet skall träda i dagen, fordras endast en smula rationell vård. Därmed menas emellertid icke överdrivna tvagningar, ty de beröva håret allt liv, utan rengöring på torr väg, som på senare tiden blivit alltmer vanlig.

1 à 2 gånger i veckan bör Gahns *Excellent* inpudras i håret, vilket därefter omsorgsfullt urborstas. *Excellent* upptager i sig fett, mjäll och alla orenheter i hår och huvudbotten samt skänker håret ett mjukt, vågigt fall och vackert nyanserad glans. Varje shinglad dam behöver Gahns *Excellent*.

Gahns
Upsala
Kungl. Hovleverantör

J A G O

KVALITÉ OCH ELEGANS

äro de egenskaper som utmärka

DE BERÖMDA JAGO-STRUMPORNA
i prima helylle.

Kr. 4: 25 pr par.

Med elegant handbroderad pil kr. 5: 25 pr par.

Portofritt till landsorten vid order å 4 par.

Ensamförsäljare för Sverige:

Letterstedts

ETABLERAD 1904

STRUMP-SPECIALISTER - Drottningg. 21, Stockholm

Praktiska Nyheter!

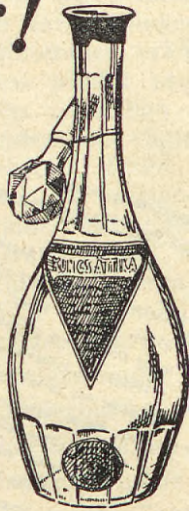
“SLOTTSSENAP“

på hushållsglas i 3
storlekar.

KUNGS-
ÄTTIKA

KUNGS-
VINÄTTIKA

på karaffer.

Äro marknadens förnämsta fabriķater.

Guldmedalj 1924.

A.B. UPSALA ÄTTIKSFABRIK

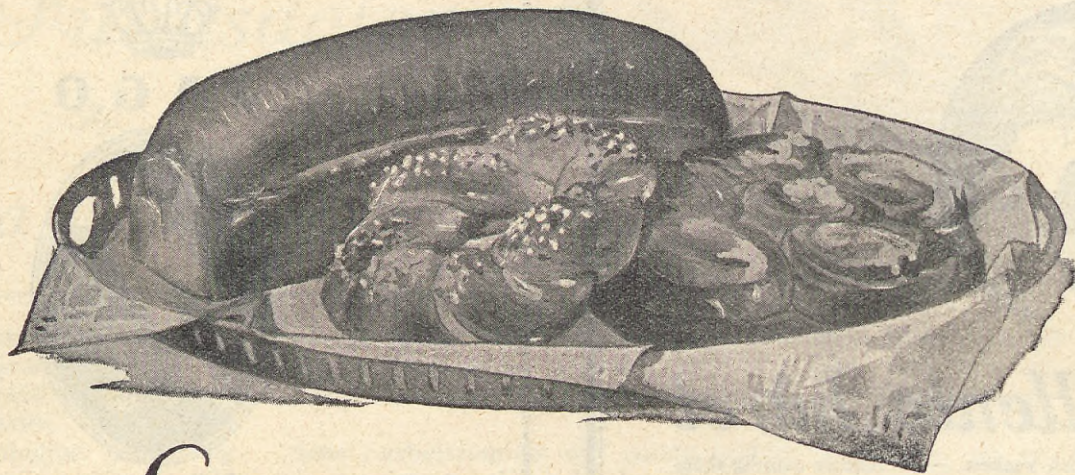

I Juletid är N. K.

ett verkligt Barnens Paradis! I Ljussgården reser sig en rolig juldekoration och uppe på leksaksavdelningarna locka tusentals leksaker från diskar och bord. Det råder verklig julstämning på N. K., som bidrar till att göra julinköpen till ett nöje.

A/B NORDISKA KOMPANIET

Tillskriv oss och vi sända Eder gratis och franco omgående vår receptbok.

Ett lyckat bak är till glädje för varje husmor. Degen jäser jämn och vacker och resultatet blir alltid tillfredsställande om man använder

H. E. EKSTRÖMS " JÄSTMJÖL " ÖREBRO KEM. TEKN. FABRIK GRUNDAD 1855

Jdury

Vad man säger om
REYMERSHOLMS
KRONOLJA

Göteborgs Restaurant A.-B.
skriver:

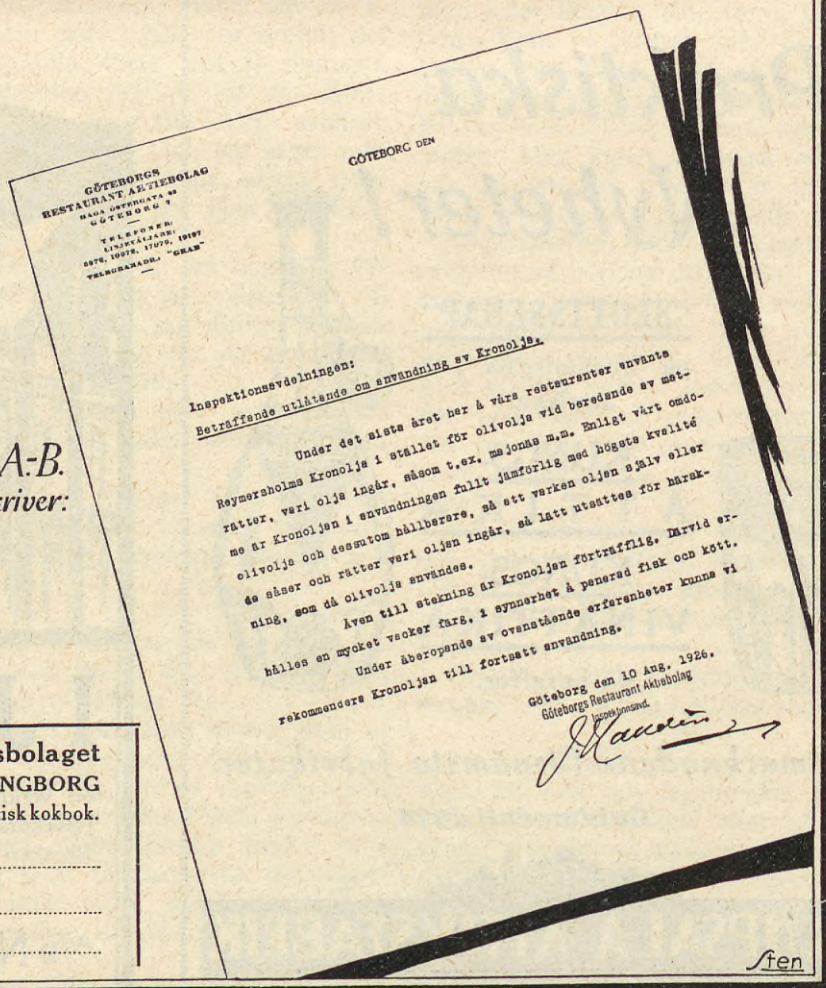
Använd till all matlagning
Reymersholms Kronolja

Insänd denna kupong till Reymersholmsbolaget
Kronoljeavdelningen, HELSINGBORG
och Ni tillställs gratis en nyredigerad, aktuell och praktisk kokbok.

Namn:

Adress:

Min handlares namn:

JUBILEUMSÅRET 1927.

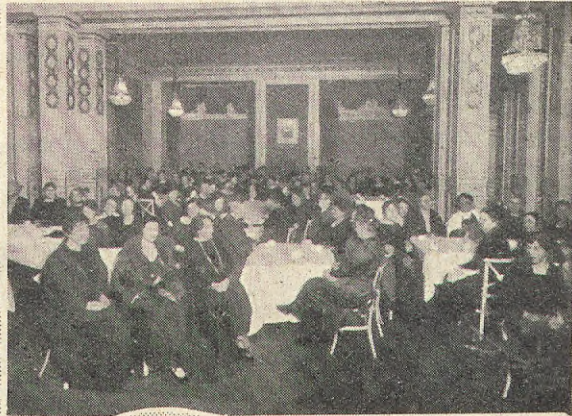
IDUN FYLLER 40 ÅR OCH UTGER EN PRAKTPUBLIKATION.

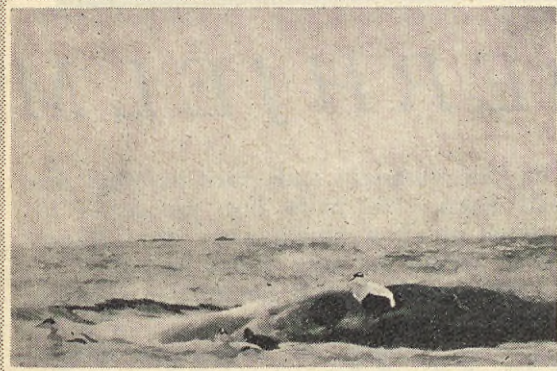
Från kronprinsparets Amerikaresa lämnades i Idun en serie utmärkta skildringar av en i färden deltagande medarbetare.

Den av Idun anordnade utställningen "Damernas Egen" i Konstakademien var höstens stora evenemang i huvudstaden.

Iduns Kvinnoklubb, en sammanslutning av Stockholmsdamer, har i likhet med systerklubben i Malmö under året haft ett flertal sammankomster till medlemmarnas nytta och nöje.

På initiativ av Idun insamlades till kronprinsessan Astrid en Svenska kvinnors bröllopsgåva, en oljemålning av Bruno Liljefors.

Idunpriset för år 1926 tilldelades konstnärinnan Ottilia Adelborg.

1927 är ett märkesår i Iduns historia. Det är då jämt 40 år sedan Frithiof Hellberg grundade det tidningsföretag som sedan under fyra årtionden visat i hur hög grad det motsvarat hans idé att ge en tidning åt kvinnan och hemmet.

1887 var inte blott världen helt annan än nu. Även tidningsvärlden var annorlunda så tillvida som ingen tidning speciellt avsedd för kvinnan existerade. På sina håll hälsade man också med ett visst löje den förmättna tanken att kvinnan skulle vilja ha en tidning för sig själv, kantänka. Men hur det var ökades respekten för det djärva försöket och till slut hände det märkliga att även männen började läsa Idun, ett erkännande av att det fanns mycket i dess spalter bredvid det speciellt kvinnliga innehållet som en bildad svensk också kunde ha utbyte av att studera.

Så är det än i dag. Men för övrigt ha förhållandena ändrat sig rätt mycket. Idun är ej ensam på valplatsen, tvärtom är antalet veckotidningar översvämmande stort. Somliga ha ett kort dagsländeliv, andra med större existensberättigande fortleva och vinna publikens bevägenhet. Det är alldeles i sin ordning, för en kvinnotidning som Idun är det endast glädjande ju mer Sveriges kvinnor få av läs-

ning som tillfredsställer deras smak och väcker deras intressen — förutsatt att denna smak och dessa intressen inte äro av tarvligaste slag. Idun behöver lyckligtvis för sin del ej befara något intrång, den plats tidningen under sina fyrtio år förvärvat som en den kulturellt intresserade svenskans egen tidning har den vetat att behålla orubbad. Och då och då får tidningen ett ofta helt spontant tillkommet erkännande, som visar hur dess publik uppskattar sin tidning och dess oavlåtliga strävan att råda, hjälpa, undervisa, vägleda och förströ sin läsekrets. Fylld av utmärkta illustrationer och massor av välskrivna artiklar bjuder tidningen alltid på ett väl soignerat innehåll, som håller sig i nivå med dagshändelserna på de områden som speciellt röra och intressera kvinnan. Här endast några få namn på Iduns medarbetare under 1926: Fanny Alving, Magda Bergqvist, Ellen Cederström, Hildur Dixelius, Anna Lenah Elgström, Albert Engström, Tor Hedberg, Ann Margret Holmgren, Vera von Kræmer, Elisabeth Kuylenstierna, Selma Lagerlöf, Anna Levertin, Gurli Linder, Birger Mörner, Cecilia Milow, Margareta von Schwerin, Berit Spong, Frida Stéenhoff, Marika Stjernstedt, Julia Svedelius, Nathan Söderblom, Alma Söderhjelm, Elisabeth Thorman, Elin Wägner och Annie Åkerhielm.

Främst bland händelserna står i Iduns egen årskrönika den stora utställningen

"Damernas egen" i Konstakademien. Den storartade publiktillströmningen och det enstämiga bifallet från både publik och kritik över denna exposition vartill icke ens något jämförligt varit att se på kontinenten utgjorde den glädjande belöningen för denna Iduns insats, där kvinnlig kulturhistoria fick utmärkta illustrationer och den modärna kvinnan desslikes erhöll förträffliga anvisningar ifråga om hygien, klädedräkt, kroppsvård m. m.

Fortgående i sitt oförtröttade arbete att bjuda sin läsekrets endast det allra bästa inbjuder Idun till *prenumeration för jubileumsåret 1927*, då tidningen ämnar begå 40-årsminnet med en praktikpublikation av mycket gedigen halt och med ett illustrationsmaterial av synnerligen förnämligt slag. *Iduns helårsprenumeranter erhålla gratis denna jubileumsskrift*, vars innehåll blir en värdefull kulturskildring över de gångna fyra decennierna.

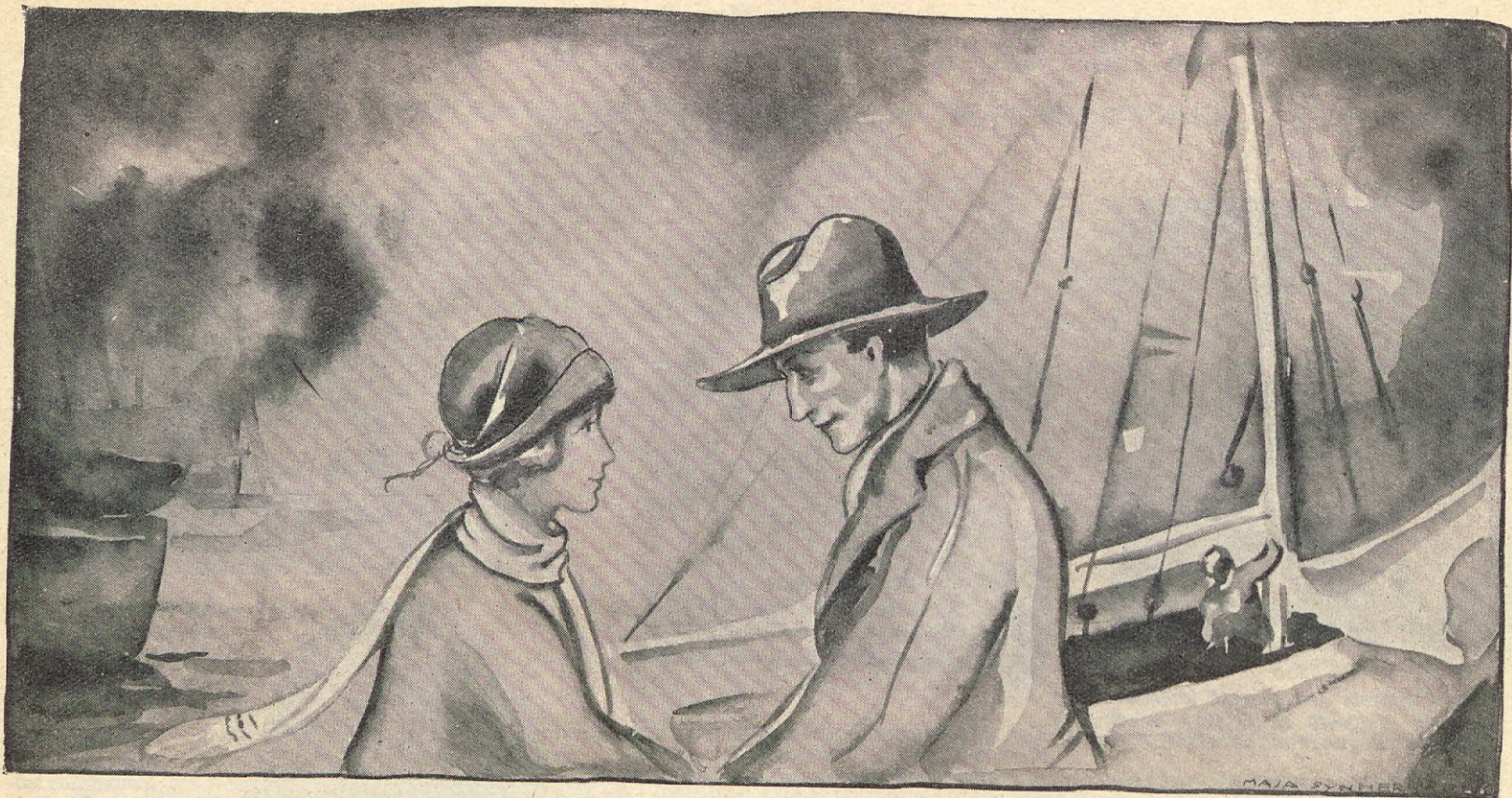
Alltså: gå till Edert postkontor och prenumerera på IDUN som för helår kostar:

A-upplagan = Praktupplagan kr. 17:—

B-upplagan = vanliga upplagan med bihang och julnummer Kr. 15:—

C-upplagan = vanliga upplagan utan bihang och julnummer Kr. 12:—

Prenumeration bör ske i god tid före jul om man vill ha sin IDUN i rätt tid på nyåret.

MIST. Av ALMA SÖDERHJELM

HON SNÖRDE UPP SIN REM OCH tog ur den vad hon behövde för natten, löste rosorna från sin kappa och placerade dem i det ena av glasen, som småskramlade av båtens rörelse. Det var redan tid att lägga sig, och livet hade gynnat henne med att ge henne en rymlig hytt för två personer.

Livet hade gynnat henne. Äntligen!

Visste väl hennes goda tant och de andra på stranden i vilken grad livet gynnat henne? Visste hur deras »trevlig resa» och »mycket nöje» var på sin plats, för en gångs skull. I vanliga fall läto dessa hälsningsord som en långt utdragen taktlöshet, där den riktades till alla dessa människor, som ofta inte kunde få fram ett ord för att ej visa sina tårar, och måste hålla fast hjärtat för att det inte skulle kasta sig tillbaka över relingen.

Hon hade aldrig älskat förr. Det var det som var så underbart. Visserligen var hon bara 28 år, men det är mycket när man aldrig älskat. Vem skulle hon för övrigt älskat? Hon såg inte så många män som andra flickor sågo. Hon hade ej kunnat svärma för sina lärare eller skådespelare. De unga jurister, som gingo hos hennes far, intresserade sig bara för juridik. Liksom hans röst aldrig fick en mild klang annat än när han utlade ett konstigt mål eller beskrev utkastet till en ny lag, lyste det aldrig annars i dessa ungas ögon än när de lyssnade till målet och lagen. Helt säkert skulle de i intima stunder tala kärlek med juridiska termer. En man som hon skulle kunnat älska måste vara helt annorlunda.

Jarl var helt annorlunda. Han intresserade sig för spörsmål och idéer. Han eldade upp sig när han talade om människor och idéer, när han analyserade tankar och själsrörelser.

Men så var han ju också författare.

En författare måste ju intressera sig för livsföreteelser och för människor.

Vad hon inte begrep var att Jarl hade så liten framgång. Han fick ju inte ens förläggare. Av sina vänner blev han uppmuntrad, och det ingav honom förhoppningar, men när det gällde var det alltid något i hans böcker, som gjorde att de inte blev antagna. Själv kunde han inte utlista, vad det var, och inte hon heller. Men ibland trodde hon att det var för att han skrev bara om olyckliga människor. Hon hade skrivit det till honom, när han sänt sin senaste bok för att hon skulle läsa och bedöma den.

Han hade svarat skämtsamt att nästa gång skulle han skriva om bönderna på landet i sin hembygd. För det var en kärnfrisk sort.

Men det skulle han inte kunnat, för han var så melankolisk. Hans melankoli präglade allt vad han gjorde. Det var det hon förstod bäst hos honom. Egentligen var hon ju själv likadan och om hon inte fäst sig vid någon, så var det kanske att hon var rädd för att göra någon sorg. Hon visste att hon färgade allt med sin egen grå melankoli precis som han. Hon brukade ofta säga, att de två, hon och han hade vandrat i töcken och dimma, ända tills de i dimman hade hittat varandra. Och nu skulle de försöka hjälpa varandra ut ur dimman.

Ja, det var det att han var så melankolisk. Strängt taget hade han inte något skäl att vara det. Han hade ju en bra lärarplats och ganska goda inkomster. Med det hon hade och han förtjänade kunde de...

Men vad tänkte hon nu på, som började med en så krass kalkyl. Han hade ju aldrig sagt ett ord om att de skulle förlova eller gifta sig. Hade inte »friat», som man förr sade. Trots det, att vart ord han sagt henne under alla de tre år

de känt varandra hade varit liktydigt med ett frieri. Nu hade hon emellertid beslutat att hon skulle säga det. Någondera måste ju taga första steget.

Nej, nu skulle hon sannerligen tala utan omsvep.

Omsvep hade de redan nog av.

Bara det kunde gå litet fortare. Hon tyckte att det aldrig gått så långsamt. Båten trevade ju sig fram som om den hade gått ut för att leta efter skatter i havsvattnet.

Med ens utstötte båten ett ilsket, skärande tjut. Och i samma ögonblick saktade den ytterligare farten.

Mistluren!

Hon drog gardinen undan och såg ut genom det lilla runda fönstret. Ett töcken hade brett sig ut över havet. Havsdimman, fienden...

Edith kunde inte sova. Hon hörde bara på mistlurens tjut. Det lät så jämmerligt, när den klagade i natten. Som en ensam människas nödrop. Och ändå var det ju ej något nödrop utan bara en varning att ingen skulle närma sig. Dimman som blev allt tätare slöt sig om båten som för att kväva den. Hon kände det som hade töcknet trängt in i hytten och omslutit också henne. En gränslös ensamhetskänsla bemäktigade sig henne.

Då med ens ljöd långt, långt borta ett annat ihållande klagande tjut.

En annan båt i dimman. En annan mistlur som varnade för att komma nära.

Hur det var kände hon det plötsligt så märkvärdigt lugnt. Ensamhets känslan vek bort från henne och sönnen kom smygande.

Solen stod redan mitt på himlen, när dimman lättade, och det började skymma till kväll, när båten landade vid kajen.

Var det skymningen som gjorde, att hon ej kunde se Jarl? Nej, han var verk-

ligen inte där. Det var första gången han inte mötte henne.

Hon stod osäker och visste inte om hon skulle vänta. Naturligtvis skulle han komma.

Men han kom inte.

I två hela timmar försökte hon förgäves få fatt i honom. I två långa timmar fick hon ängslas. Det skulle ju ej varit farligt med en annan. Men han var så melankolisk. Hon förstod att han hade gått och väntat orolig timme efter timme, och man kunde inte veta vad han tog sig för. När det var riktigt illa beställt med hans melankoli brukade han gå långt bort från staden ut på landet, bara gå, utan hänsyn till tiden eller sig själv.

När två timmar gått, kom han.

Men han var ej det ringaste melankolisk. Edith såg det strax. Hon kände varje drag i hans ansikte.

— Förlåt, att jag inte mötte dig, sade han. — Men jag hann inte. Jag har så mycket att göra. Och innan hon ännu hunnit hälsa på honom ordentligt:

— Jag har fått min bok antagen.

— Din bok? Men den har ju jag med mig.

Han slog ut med handen föraktfullt. — Inte den boken. Jag har skrivit en ny.

— En ny bok? När?

— Nåja, jag tänkte för en gångs skull också att jag skulle skriva en bok i en fart, på inspiration.

Han tog hennes hand, högtidligt.

— Nu skall du få höra. Jag har skrivit en bok om dig och mig. Om två unga människor, som söka sig till varandra i nöd och olycka, och vilka genom sin vänskap komma ut till ljuset igen.

Hon drog en suck av lättnad. Nu skulle inte hon behöva säga det. Nu förstod hon att det kom — frieriet.

— Och förstår du: nu skall vi gå ut och äta middag, och fira min bok, sade han. — Ty i morgon får jag pengar och med de pengarna tänker jag resa till Paris.

— Jag har redan ätit middag, sade hon. Och det var sant, hon hade redan ätit på båten.

Det hade han förresten också gjort, när han närmare tänkte på saken. Han hade bara tyckt att de skulle gått ut och festat litet.

— Sedan hade jag tänkt läsa min bok för dig.

Han frågade inte alls, vad hon hade tyckt om den förra boken, som hon hade med sig. Den existerade inte mer för

honom. — Hela hans föregående liv existerade inte mer för honom.

Hon satte sig upp i den enda stora stolen som fanns i det lilla hotellrummet. Hon riktigt kröp in i dess nersuttna innandöme, ty hon kände reflexgungningen, som man alltid känner de första timmarna på land.

Han läste med sin låga, något enformiga röst. Hon hörde på, och hennes tankar gingo sina egna vägar.

Men med ens måste hon avbryta honom.

— När fick du beskedet av förläggaren, frågade hon.

— I dag. Kan du tänka dig, först i dag kl. 12. Du kan tänka dig vad jag hade för en kväll i går. Jag kunde inte vara hemma, jag bara gick och gick till klockan tre på morgonen som en orolig ande. Du kan förstå, hur det kändes, när du sedan inte kom.

Han hade således fått beskedet just i samma stund havsdimman hade skingrats och hennes båt satt sig i gång.

Medan han läste vidare förstod hon, att det var sant, att de vandrat i ett töcken. De hade bara varit två mistlurar som hade givit signal till varandra i dimman.

Nu hade dimman skingrats och han hade kommit i hamn.

En gammal lantkyrka

Av EBBA von SETH

Där skuggar tårpil, susar alm,
där grönskar tätt Mariæhalm
och uti penninggräset
drar vemodsfulla vindsackord
på fädrens gamla kyrkogård
i murars hägn på näset. —
I kyrkan faller dagern skum
mot valv med epitafium
och ljustom mässingskrona.
— Hur många släktens långa led
ha här i gravvalv stigit ned
där vapensköldar trona.

Där vilar skild från strid och split
en riddare i grå granit
med slagsvärd vid sin sida.
Här slumrar ljuvt hans äkta viv
med knäppta händer mot sitt liv
att domsbasunen bida.

Och solen har små knippen strött
på altardukens spetsbård nött
och över tomma bänkar.
På gammal snidad predikstol
S:t Göran reser sig med sol
kring hårets ljusa länkar.

Här samlats efter gammal sed
i sockenkyrkans trygga fred
dess hembygds spridda söner.
De kommo några, fjärran från
ur rök vid fältkanoners dån:
Dem äran kransbegröner. —
En odalsläkt i graven drog
från fredligt värv med spett och plog;
ej är dess gärning grusar.
Ett livets budskap når allt stoft
när fältens vind med klöverdoft
mot spetsbågsfönstren susar.

— — —
Vi skingras och vi spridas fort
när färden nått till dödens port.
— Åt forna tiders släkten
gavs hägn och frid i hemmets mark.
Till hembygdsron gick längtan stark
i sista aftonväkten.

(Ill. B. Lilliehöök.)

K V I N N O S K Ö N H E T F Ö R R O C H N U

Att varje tidsvaru har sin skönhetstyp och sina skönhetsideal be-
 styrktes på den stora utställningen Damernas Egen med dess re-
 över olika seklers kvinnoporträtt. Aldrig förr har en sådan jäm-
 förelse mellan gammal och ny konst kunnat göras och bilderna här
 intyga tvöigt nog att det är ett märkligt möte mellan skilda konst-
 epoker och låta på samma gång förstå att våra dagars shinglade
 unga dam skulle betraktas med häpnad och förtrytelse av före-
 gående seklers skönlockiga kvinnor. Här presenteras ett urval av
 de förnämsta porträtten alltifrån Elhenstrahls och Gustaf Lund-
 bergs tavlor och fram till nyare tiders porträttörer.

Margareta Wenner-Gren, oljemålning av Einar Nerman.

Fru S., pastell av Arthur Cson Percy.

Amalia Hagdahl, pastell av Anders Zorn.

Grevinnan Alice Trolle, pastell av Oscar Björck.

Skådespelerskan Jessie Wessel, oljemålning av Isaac Grünewald.

Ulrika Charlotta Nordenfalk, oljemålning av Karl Petter Lehman.

Hedvig Ulrika Taube, riksgrevinna Hessenstein, pastell av Gustaf Lundberg.

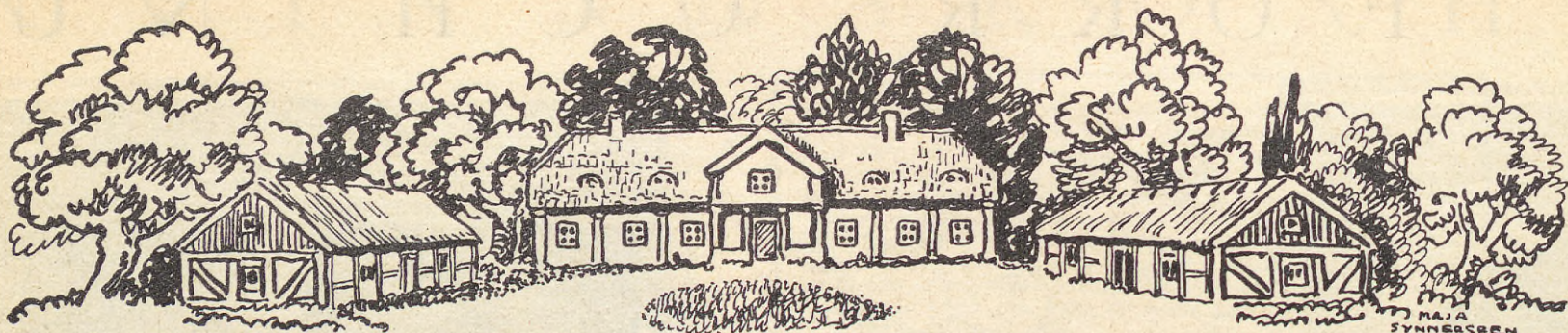
Självporträtt, oljemålning av A. K. Hasselgren f. Åbom.

Grevinnan Tessin, f. Sparre, oljemålning av Georg Schröder.

Fru Waträng, oljemålning av David Klöcker Ehrenstrahl.

Barndomsminnen från prästgården. Av Nanny Sandblad.

Belönad med första pris i Iduns tävlan om prästgårdsskildringar.

VID STATIONEN HÖLL PÅL MED sufletten och de vackra svarta hästarna Svea och Balder. En snäll stationskarl tog sakerna, ty Balder och Svea voro eldiga djur, som Pål inte kunde släppa ur sin hand. Pål hälsade flickorna med ett godmodigt leende och talade om, att de skulle hämta fru Trägårdh i Agardhs butik och kyrkoherden i Killbergs boklåda, och så smällde han med piskan och körde inte utan stolthet upp genom stadens enda långa gata med de glänsande hästarna. Hos Agardhs fingo de råka sin mormor. Hon hade slutat sina uppköp ute i butiken, och medan butiksdrängen fyllde vagnslådorna med påsar och paket, överlade prostinnan med herr Agardh om en låda nattvardsvin, som skulle anskaffas för kyrkans räkning. Hon hade en liten kraftig figur och bestämda drag. Att det var en fru, som hade respekt med sig, det syntes på de bugande bokhållarna, som följde henne ut. När hon kom ut till vagnen, gick hon runt den och såg på alla hjulen, sen gick hon fram till hästarna och granskade seldonen.

»Har du sett efter, att muttrarna sitter fast, och att allt är klart?» sade hon till kusken. »Ja, frun,» svarade Pål. »Har du sett efter, att hästarna inte ha någon sten i skon?» — »Ja, frun.» »Ja, kör då och hämta kyrkoherden och laga att hästarna inte äro svetta, när vi kommer fram.» — »Nej, frun.»

Barnen tyckte nog, att det kändes litet kusligt, när de hörde, hur myndig mormor var både mot butiksherrn och Pål, men det gick alldeles över, när hon vände sig mot dem, fryntlig och vänlig, och bad dem vara välkomna och hoppades, att de skulle trivas.

Om mormor varit vänlig, så var morfar utom sig av förtjusning över att se flickorna. Han kysste dem och lyfte dem och kallade dem blivande biskopinnor och prostinnor etc. Till slut fick mormor hejda honom. »Stå nu inte i blåsten och prata, Trägårdh, utan tag din respirator på dig och sätt dig upp.» Och det var inte utan, att det märktes, att morfar också hade respekt för mormor. Han hade ömtålig strupe och tålde inte blåst, och därför använde han en s. k. respirator, när han åkte. Han ville alltid sitta på kuskbocken, och så snart de mötte någon församlingsbo på vägen, skulle skjutsen stanna, och han skulle tala med dem och giva dem några små kristliga ströskrifter, som han alltid bar på sig och alltid hade fullt av hemma.

I Iduns stora pristävlan om skildringar från svenska prästgårdar vanns första priset av fru Nanny Sandblad, f. Hallén, dotter till kyrkoherden Lars Hallén och dotterdotter till kyrkoherden fil. d:r L. A. Trägårdh i Höja och Starby, Skåne. Fru Sandblad — gift med auditor J. Sandblad i Lund — har givit en innehållsrik skildring av en sommar i prästgården på 1880-talet. Framställningens bredd möjliggör endast att en del därav intages. Början göres med att de bägge systrarna Anna nio år och Nanny elva år resa på tåget till morfar och mormor.

Nu kommo biträdena från boklådan ut med stora fyrkantiga paket, troligen innehållande ett nytt urval av dylika mindre böcker och skrifter, lämpliga att dela ut. Som alla vagnslådor voro fyllda, fingo de sättas i vagnens botten, och det gick ju bra, barnens ben voro inte så långa. Så blev fotsacken knäppt. Den gamle noble bokhandlaren med pennan bakom örat stod bugande på trappan, och så körde de. Sufletten skakade fram genom stadens långa knaggliga gata, där de små gummorna tittade ut bakom blommande krukväxter i sina små fönster. Sen körde de över den höga vackra bron över den breda Rönneå, och så var man ute på landsvägen. Väl på hemvägen blevo hästarna så ivriga, att det inte var lätt för Pål att hindra, att de blevo svettiga. Och fort gick det. Nu körde de förbi »Brödragården», nu voro de vid Ulrikas hus, där var parken, nu hördes Hejs välkomstskall, nu voro de framme. På trappan stod jungfru Malin och tog emot. Liten och vänlig, slöt hon flickorna i en mjuk famn, och sedan fick hon hjälpa fru Trägårdh ur vagnen, och sen var det att få in alla paket, innan Pål kunde få spanna ifrån. Husmamsellen hade midagen färdig, och när de hade ätit, skulle mormor och morfar vila middag, och under tiden kunde barnen se sig omkring.

Först buro de upp nattsäcken på rummet, där de skulle ligga, hängde upp sina klädningar, lade sina underkläder och småsaker ner i en byrålåda och smögo sedan hand i hand ner för trapporna, där de blevo stående. Själva prästgården var ett långt vitt envåningshus med frontespis och ett vackert tegeltak med brutna gavlar. På ömse sidor om den fyrkantiga gårdsplanen lågo två gammaldags korsvirkeslängor med halmtak, byggda på 1600-talet av en kyrkoherde Nykjörck efter vad som fanns snidat i en dörrbjälke. Den ena var lagårdslängan, den andra logen. Mitt på planen var en grön rund gräsmatta, men på denna sidan av huset var inte

ett enda träd. Det såg onekligen kalt ut, men när man lyfte upp ögonen och såg på utsikten, så förstod man varför. Ett ståtligt panorama utbredde sig för ens blickar. Först sänkte marken sig ner mot Rönneås grönskande floddal, sedan höjde den sig och bredde ut sig i Hallandsåsen, där man såg den ena kyrkan och byn efter den andra, och allt efter som belysningen var olika, erbjöd denna utsikt en allid omväxlande och alltid skön tavla.

Var det kalt närmast huset på norra sidan, så var det på den södra desto lummigare. Hela trädgården var i öster begränsad av en oändlig syrénhäck. I väster övergick den naturligt i en liten skogsdunge, som var hållen som en skön park med stora ekar och långa dammar med smala alléer emellan, varav den ena benämndes den »filosofiska gången». Vid ingången till denna park växte den »höge pilen», i vilken det fanns ett hål, där det bodde ugglor.

Närmast boningshuset var blomsterträdgården. Där voro de stora rosenrabatterna, översållade av ljusröda provinsrosor med en oförlikelig doft. Så var det några mindre rabatter med evighetsblommor, vit förgätmigej och blåögon, sen var det andra med löjtnantshjärtan och kejsarkronor, riddarsporrar och stockrosor. Och så fanns det bersåer av jasmin och gullregn, syréner och hägg och andra blommande buskar, silverpoppel, spirea och ett slags finludna buskar med flikade blad och stora röda blommor, där alltid humlor höllo till. Därefter vidtog köksträdgården. Den var genom breda gångar delad i fyra kvarter för hallon, jordgubbar och grönsaker. Dessa kvarter voro kantade av bärbuskar och över hundra fruktträd. Alltefter som bären mognade, hade barnen här sin obegränsade frihet. Först började de gula, ludna bären, sen kommo de klara, vitgröna, stora, så var det de mörkgröna, söta ludna, sen kommo de röda, söta och ludna. Av vinbär fanns det buskar, som voro höga som små träd, och som buro stora långa klasar med bär som druvor. De fingo aldrig plockas till inkokning, de skulle sitta på buskarna tills de blevo rikligt söta och ätos som förfriskning doppade i vatten och socker. Fruktträden voro av de ädlaste sorter. Medan barnen voro här, mognade astrakanerna och de stora vitgula oljeäpplena, men senare på vintern fick mor lådor med mormors utmärkta »citroner» och gravensteiner.

Anna och Nanny hade inte hunnit se hälften av allt detta, som visserligen inte

var nytt för dem, men som det var så obeskrivligt kärt för dem att återse och finna i samma skick, som det varit förut, förrän mormor ringde med sin lilla klocka på verandan. Nu bad hon Anna och Nanny gå och väcka morfar och kalla honom till kaffet. Flickorna visste väl hur det skulle gå till. Tysta skulle de smyga sig in på tå och gå bort och rycka honom litet i de gråa polisongerna, så skulle han låtsas, att han snarkade och inte kunde vakna. De skulle gripa honom och kyssa på pannan och försöka på alla sätt. Till slut lät han dem ruska sig ner på golvet, och plötsligt rusade han upp och låtsades, att han var mycket ond och skulle slå dem, och så blev det en ringdans runt huset, tills han fick fast i dem, och så blev det omfamning och försoning, och så bar det i väg in i salen till mormor, där kaffet väntade.

Sen ville morfar, att flickorna skulle gå ut med honom. Han visade dem utsikten och talade om vad kyrkorna hette, sen tog han en flicka i vardera handen, och så bar det av i språngmarsch ner i parken, tills de kommo till stentrappan, där skulle de börja marschera och sjunga till marschen »Upp genom luften, bort över haven», »Vintern rasat ut bland våra fjällar» och »Glad såsom fågeln i morgonstunden.» När de på detta sätt hunnit långt ner i parken, stannade morfar och gjorde tecken till tystnad. Han hörde näktergalen. »Hör», sade han och pekade med den gamla knöliga käppen, »karbasen» kallad, mot busken, därifrån sången kom, »nu sjunger han för Nanny, nu sjunger han om hur glad han är, för det du kommit, och nu sjunger han för Anna och talar om, att han har fem små ägg i sitt bo djupt inne i busken, och snart blir där små ungar. Han har byggt bakom den här täta vildrosbusken, för att den är så vacker med sina blommor, men också för att den är så tät, så katten

Lammen kallade de Pytta Ess och Anders Stark.

inte kan komma igenom. Nu säger han, att han varit på många ställen i världen, men aldrig var han på ett skönare ställe än Höja. Och när han nu tar den här fina drillen, så betyder det: »Tack käre Gud, för att du givit mig en så skön värld att leva i.»

När barnen helt tysta gingo tillbaka vid morfars hand, kände de, att de tyckte precis som näktergalen. När de kommo in igen var det tid att äta kvällsmat, och sen skulle morfar läsa aftonbön.

I folkstugan satt Pål vid klaffbordet. Han var »på sock», träskorna hade han satt vid dörren. Runt bordet sutto de andra tjänarna. Dörren stod öppen till sängkammaren, där sutto mormor, flickorna och mormors »gå-till-handa-fröken» Harris. Morfar stod mitt i dörren med upplyftade knäppta händer och bad med fria ord, därefter läste mormor betraktelsen lugnt och eftertryckligt, Nanny fick läsa Fader vår och Anna välsignelsen, och sen sjöngo de »Nu vilar hela jorden.» Alla sjöngo med, och mormor ledde sången, säker i tonen. Barnen voro trötta efter resan och allt nytt. Det var skönt för dem att krypa ner i de mjuka bäddarna under de blommiga täckena. När Nanny lagt sig ner på sin lilla kudde, tänkte hon på dem därhemma. Hon såg dem för sig. Nu gick far bort till hörnhyllan och tog böckerna, nu lade mor bort arbetet och kallade på Else. Småbarnen slumrade redan. Nu läste de även aftonbön, och tänk att det var samme Gud, som bevarade både dem där hemma och här i Höja.

Vad han måtte vara stor och mäktig.

Och med en skön känsla av trygghet, att vila under Hans vingars skugga somnade hon.

När Anna och Nanny vaknade nästa morgon, skyndade de sig att bli färdiga. De togo fram sina blårutiga bomullsklädningsar, sina förkläden, sina blåa bomullstrumpor och vardagsskorna. Sen kilade de ner till mormor i sängkammaren, där Harris skulle kamma dem och fläta två långa stadiga flätor, som bundos samman

på ryggen. Mormor var ännu i nattmössa. Hon hade en stickad grå underkjol och vita strumpor, och Malin höll just på att snöra hennes tygkängor. »Det kan jag få göra,» bad Anna. »Ja, det var bra, min lilla pia,» sa mormor, »så kan Malin gå och duka frukosten. Nanny kan hålla lösflätan, medan Harris kammar den. När det är färdigt, kan ni springa in och hälsa på morfar, han är i sitt rum.» Flickorna sprungo hastigt genom mormors kabinett och dagliga rummet in till morfar.

Kyrkoherden hade två rum, expeditionen åt norr och sitt enskilda rum åt söder. I båda rummen voro väggarna helt eller delvis klädda med bokhyllor, i det inre rummet fanns dessutom kassaskåpet, ett par korgstolar, en gul kommod och ett skåp, vari förvarades ett ganska stort förråd av biblar, postillor och andaktsböcker, som han med stort nit spridde i hemmen i församlingen. Han förmedlade också prenumerationen av Budbäraren och Missionstidningen, och då prenumeranterna personligen hos honom avhämtade sina nummer, fick han återigen ett tillfälle att med iver och värme lägga dem »det enda väsentliga» på hjärtat och att sända med dem några nya småskrifter. På den ena väggen hängde en karta över Europa, och därunder stod en smal hård soffa med blåblommigt linneöverdrag, och med tagelkudde till huvudgård. Det var här kyrkoherden sov middag, på sekunden 20 minuter, och på denna soffa fann man honom ofta på knä i brinnande böner.

När barnen kommo, sken solen redan in, morfar hade en vit linnerock med två fickor, i den ena hade han snusdosan, i den andra en blårutig snusnäsduk. Han bar till skydd för ögonen i det skarpa solljuset en grön ögonskärm, som han tog av, när barnen kommo in. De klara blå ögonen lyste så skälmska bakom glasögonen, kinderna voro skärt rödblommiga, det grå håret var benat i sidan och föll

Kyrkoherdefruen i Höja på gamla dar.

L. A. Trägårdh och hans hustru Anne-Marie som nygifta.

i bucklor ned över öronen. Barnen togo honom om halsen och kysste honom. Sedan tog han dem en på vart knä, och så skulle de läsa en liten kort morgonbön och en liten psalmvers. Sedan stälde han dem på soffan framför kartan och tog en pekpinne. »Nu skall vi resa», sade han. Och så lät han dem gå ombord i Malmö och resa till Köpenhamn och gå på Thorvaldsens museum, och sen bar det iväg runt hela Europa. De hade just hunnit beundra det blå Medelhavet och gå i land i Messina för att äta apelsiner, då frukostklockan ringde. Varje sommar gjorde morfar utländska resor. Hans livliga ande behövde omväxling och nya intryck. Han hade behov av att sammanträffa med trosbröder från skilda håll. Mest lågade hans själ för brödrarfolken, danskar, normän och finnar, men hans läggning var sådan, att han helst velat sluta hela världen till sitt hjärta.

I marschtakt tågade de genom raden av rum in i salen, där frukostbordet var dukat. Mormor stod redan vid bordet och skar Donnas smörgås i fina jämna rutor. Donna var en liten vit silkespudal med bruna öron. För barnen fanns det nymjölkad mjölk i bruna muggar med smörgåsar till, och för morfar fanns det hans livrätt, en fin hemsaltad Kullasill med litet grädde över och ett tefat med hackad gräslök till, grovt bröd och kaffe. Under måltiden hunno barnen ta en överblick av denna stora sal, som endast användes sommartid. Ena långväggen vette åt trädgården och var försedd med två par fönster och en glasdörr ut till verandan; andra långväggen var upptagen av en gul nothylla med svarta knappar, en taffel, kakelugn, dörr till folkstugan och en låg skänk. På båda kortväggarna stodo mjuka resårsoffor; från den ena sidan ledde en dörr till förmaket, från den andra en tapetdörr till mormors handkammare. När nu frukosten var slut, hjälpte Nanny morfar av med servietten. Det var nämligen så, att kyrkoherden var så livlig, att han jämt tappade servietten, och så spillde han på rocken. Nu hade barnens mamma hos en guldsmed beställt lösa små silverklämmor, som liknade händer, och så hade barnen broderat ett band, som klämmorna syddes i, och detta hade de förärat morfar i julklapp. Härmed fästes servietten om halsen, så att den satt säkert, och detta blev det nu barnens uppgift att hjälpa morfar med vid måltiderna. En annan sak, som de fingo göra för morfar, var att morgon, middag och vid kaffedags skaffa ett glas friskt vatten direkt från pumpen så kallt, att glaset immades. Det kallade morfar »en god sup.»

Nu hördes mormor kalla på dem från handkammaren, där det stora kakeskrinet av bleck med 4 avdelningar hade sin plats. De skulle bära ut till husmamsellen tallrikar med specier för dagens behov, socker, som mormor tog ur en stor tunna, torkade päron och äpplen, som förvarades i linnepåsar, sagogryn, sviskon och russin ur bruna burkar, rågsorpor och en kopp med sirap. De fingo gå ett par omgångar genom salen och folkstugan ut i det stora kö-

Vid klockornas klang.

*Barndomens tempel, fädernas kyrka,
Rest av granit ur klippvallar grå,
Starkaste stormar trotsar din styrka,
Sekler igenom fast skall du stå.
Manande minne, Tänd i mitt sinne
Längtan att lyssna till klockornas klang!*

*Vilse jag vandrat, världslivets vimmel
Burit mig bort från barndomens ro.
Skyar, som skymma oskuldens himmel,
Hölja i dunkel tanke och tro.
Ären ha svunnit, Iniet jag vunnit.
Visa mig vägen med klockornas klang!*

*Sargad jag söker, slagen i striden,
Tempelgårds stilla, tigande fred.
Grifternas vårdar vakta där friden,
Reso sig raka, led invid led.
Här vill jag dröja, Knä vill jag böja
Stilla en stund under klockornas klang.*

*Saliga själar sända mig hälsning,
Fädernas andar bringa mig tröst.
Skuggorna skingras, frihet och frälsning
Jublande genklang ger i mitt bröst
Världslivets hägring Mister sin fågring.
Barn blir jag åter vid klockornas klang.*

MAJA HELLSTRÖM.

ket, där golvet var av röd tegelsten, som om lördagen skurades och beströddes med sand och vackert enris. När mormor var färdig i handkammaren, fingo vi följa henne vidare genom huset. I spiskammaren, vilken liksom köket, diskrummet och köksförstugan hade golv av tegel, stannade mormor, tittade i gräddkrukan och sade till mamsellen: »Ja, när mjölken blir skummad i morgon, blir det lagom att kärna. Kom ihåg att kyrkoherden gärna vill ha ett glas kärnmjölk att dricka.» Det vill kanske flickorna också? Om ni passar på, kan ni få se, hur det går till att kärna smör. Från köksförstugan var en dörr till vävkammaren. Där satt Johanna och vävde lakansväv. Mormor granskade eggen på väven och spänningen och förmanade Johanna att inte gå ur väven oftare än nödvändigt. »Ju längre man sitter i ett sträck, desto jämnare blir det.» Flickorna skulle gärna få lära sig spola om bara Johanna ville lära dem att få den rätta ändan, så att garnet inte blev trassligt. De lärde sig snart att spola fina spolar, och mången regnig timme tillbringades i den trivsamma vävkammaren, där Nanny t. o. m. längre fram på sommaren fick förtroendet att »fly trådar» till en hel väv. Men nu fortsatte de med mormor neråt stallgången förbi den gule bandhunden Hej, som inte alls var farlig, bara stor, och som kunde räkka vacker tass, när man hälsade på honom, förbi magasinet, i två våningars korsvirke, ner till det lilla stallet för vagnhästarna, där Pål residerade.

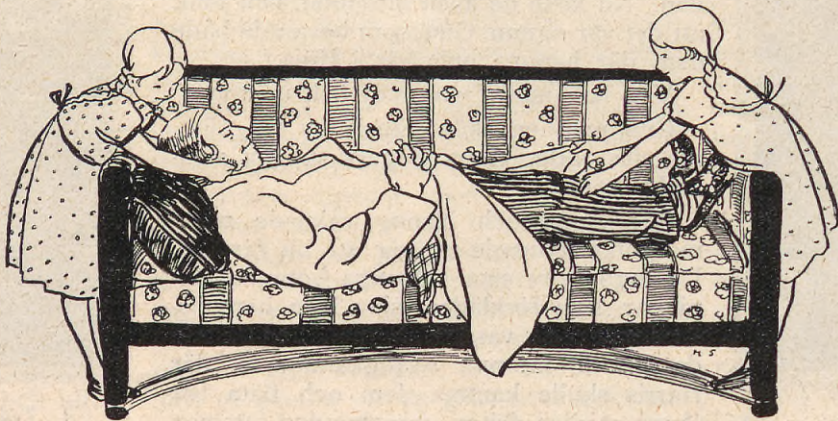
Det märkte barnen snart, att allt vad

som rörde hästar och vagnar och trädgård, hus och tjänstefolk, det styrde mormor med fast och säker hand och aldrig svikande minne eller omtanke, men nu voro de helt uppfyllda av att mormor sagt sig ha en överraskning i beredskap åt dem, och när de kommo in i stallet, gick mormor bort och öppnade en liten fälla, och strax fingo de se ett får med två små lamm. »Jag har tänkt,» sa mormor, »att ni skulle få ha de här små djuren till edra egna i sommar. De kunna beta i parken och på ången, och ni kan ha dem till lekkamrater.» Det blev en glädje för barnen. De funno genast på namn åt dem. Lammen kallade de Pytta Ess och Anders Stark, och mamman fick heta Sara, och de blevo under sommarens lopp så tillgivna och tama, att de följde dem som hundar, och på morgnarna gingo de utanför barnens fönster och brakte. När det sen blev höst, kunde barnen ju inte taga dem med sig till staden, men då köpte mormor dem igen till gängse pris, och det var ju mycket välgörande för barnen Halléns besparingar.

En annan gång gick mormor ned med dem i fruktträdgården och gav dem var sitt fruktträd. När hösten kom, mättes frukten, som skördades av trädet, och barnen fingo precis vad avkastningen inbringade. En annan morgon sade mormor: »I dag skall det plockas av sex kannor gröna krusbär, som fru Lövberg beställt, om flickorna vill plocka bären, så får ni sälja dem, men ni får inte äta gröna bär. Kom ihåg att inte smaka ett bär, förrän jag känt, att de äro mogna. Jag vill inte ha er sjuka, innan mor kommer hit.» Flickorna gingo ut i köket efter korgar, men de ville gärna ha några mindre kärl att hålla i handen och plocka i. Anna fick ett kvartersmått, och Nanny fick en kruka, som bands fast om livet med kökspigan, Natalias, hemvävda strumpeband.

När mormor efter frukosten gjort sin rund kring huset och satt alla i gång med arbetet, så satt hon själv i kabinettet till middagen vid sitt sybord och sydde fin linnesömn med jämna stygn som små pärlor. Om eftermiddagen stickade hon vanligen.

I kabinettetsfönstret hade hon sina gula rosor, som buro stora vackra blommor, och som hon mycket älskade. På sitt sybord hade hon Arndts Skattkammare i gammalt skinnband med ett broderat bokmärke inuti. På första bladet i den hade hennes far, prosten Broomé, skrivit en vacker, av honom själv författad bön. Ur denna bok hämtade hon daglig uppbygelse. På ena väggen stod en liggesoffa, där Harris låg om nätterna. Från kabinettet kom man åt ena hållet till sängkammaren, åt andra hållet till dagliga rummet. Där var ett runt bord mitt på golvet, en gungstol i ena hörnet, blomsterbord med mycket blommor i de mot söder vettande fönstren. Här voro jättelika kallar, flitigt blommande begonier och fukisior, pelargonier och primulor. Här sågs mormor mycket pyssla med den lilla spaden och krattan av ben, som barnen alltid så mycket tyckte om.

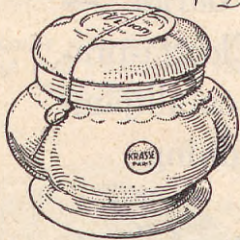

Kvinnan älskar,
Mannen avgudar
den härliga parfumen

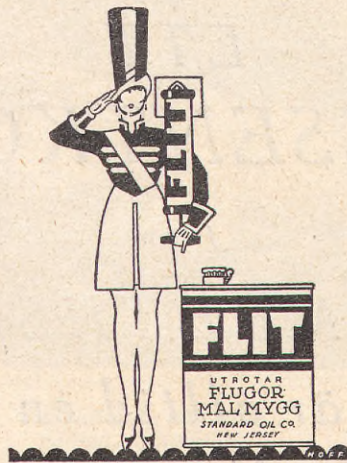
Krasse Fleurs
(Le parfum à la Mode)

Crème Vision
(Dagcreme)

Förfinar och bevarar hyn
Dess popularitet är enastående

Krasse
PARIS

Även ett exemplariskt

skött hem kan råka ut för det
svåra obehag som med ett gemen-
samt namn kallas O H Y R A.

FLIT som ej får saknas i något
hushåll skyddar Eder även häremot.

FLIT säljes överallt.

KROOKS PETROLEUM & OLJE A.-B.

TEKÅ
ZINKPUTS
SPRIDER GLÄDJE I KÖKET

En god kvalitet.

En fin tvål.

Den största nyheten på
skönhetsvårdens område

PIERROT TVÅL

(Kli-Oliv-Tvålen)

Tvålen med det rika
skummet, en balsam
för huden.

Pris 50 öre.

JOH. D. ANDERSSON
TVÅL & PARFYM FABRIK
MALMÖ
(KLI-OLIV-TVÅL)

ETT PRESENTKORT

från

MEE THS
är alltid en
välkommen
julklapp.

MEE THS

Kungsgatan 49. Drottninggatan 63.

Cloettas Sylva-praliner

hava en verklig mersmak.
Och de hava därför —
liksom övriga Cloetta-pra-
liner — vunnit en alltjämt
stegrad spridning.

Tag det rätta — tag Cloetta

FLORODOL - TVÅLEN

Är alltid välkommen,
ej minst såsom
"Julklapp"

PARFYMERI FLORA, GEFLE

RES VINTERTID TILL VÄRMLAND OCH DALARNE

Där finner Ni snö och rika tillfällen att idka vintersport av alla slag.

Lämpliga uppehållsorter äro SUNNE, TORSBY, FILIPSTAD, LUDVIKA, LEKSAND, RÄTTVIK, MORA m. fl. platser, alla berömda turistorter med goda hotell.

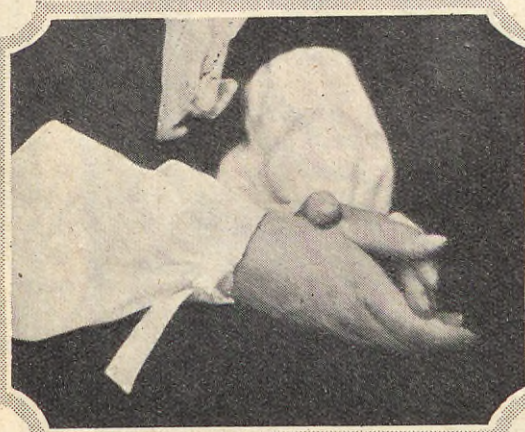
RÄMSHYTTAN med dess skidstuga är en lämplig utgångspunkt för skidsportens utövare.

Med BERGSLAGSBANANS snabbgående tåg, medförande restaurang- och bekväma salongsvagnar, blir resan en rekreation.

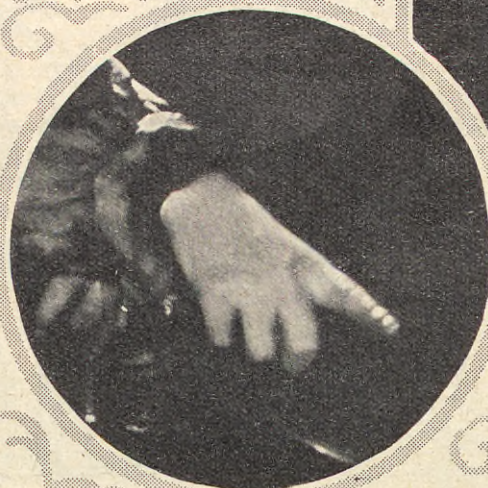
Direkta vagnar framföras från Göteborg till Gäfle över Falun samt från Stockholm till Mora över Ludvika—Falun och till Göteborg över Ludvika.

KUNNA HÄNDERNA TALA?

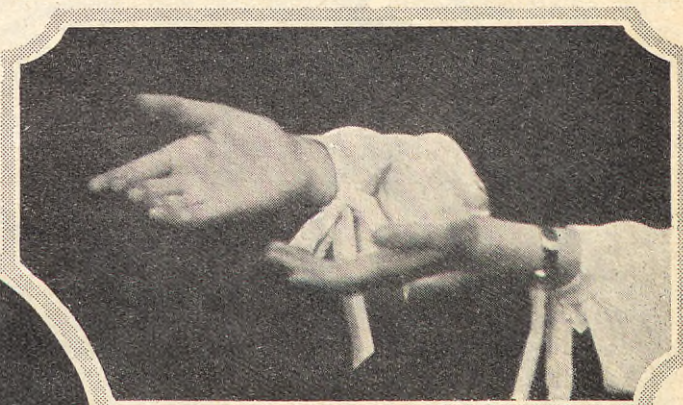
Att händerna ha sitt eget och uttryksfulla språk inses icke så mycket bland oss nordbor som av Söderns livligare befolkning. Eleonora Duse hade en del av sitt världsrykte att tacka sina "levande" händer för. Själlfulla händer, mäktiga att tolka olika känslöstämningar äro en sällsynthet. Här ses något av händernas språk, framfört av sceniska konstnärer. Studera dem och lär att handen rätt fördd kan förhöja Edert utseende och på ett vackert sätt illustrera Ert tal.

"Lyssnerskan" skulle man kunna kalla denna bild av René Björling med händerna i vilsam, absolut sysslolöshet.

En till sin form mera beslutsam och bestämd än vacker hand som här talar befallningens språk.

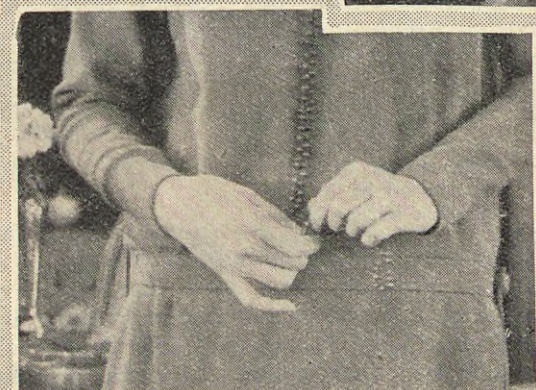
Här uttrycka händerna vädjan, hjälplöshet.

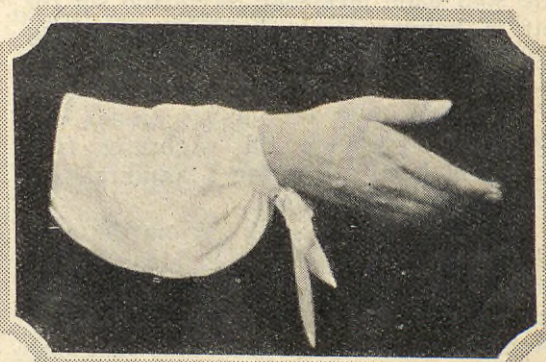
En utvisande gest — vilken avgrund av överlägset förakt ligger inte i den.

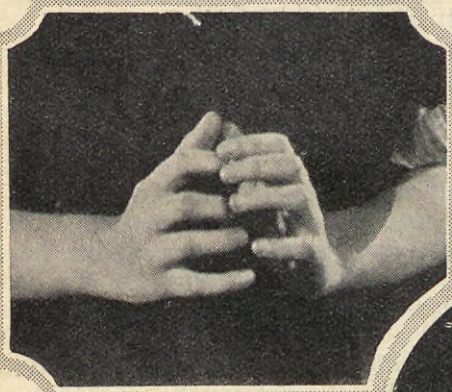
En speciellt manlig gest.

Hur ofta ha vi inte välsignat en kedja när vi inte vetat var vi skulle göra av händerna!

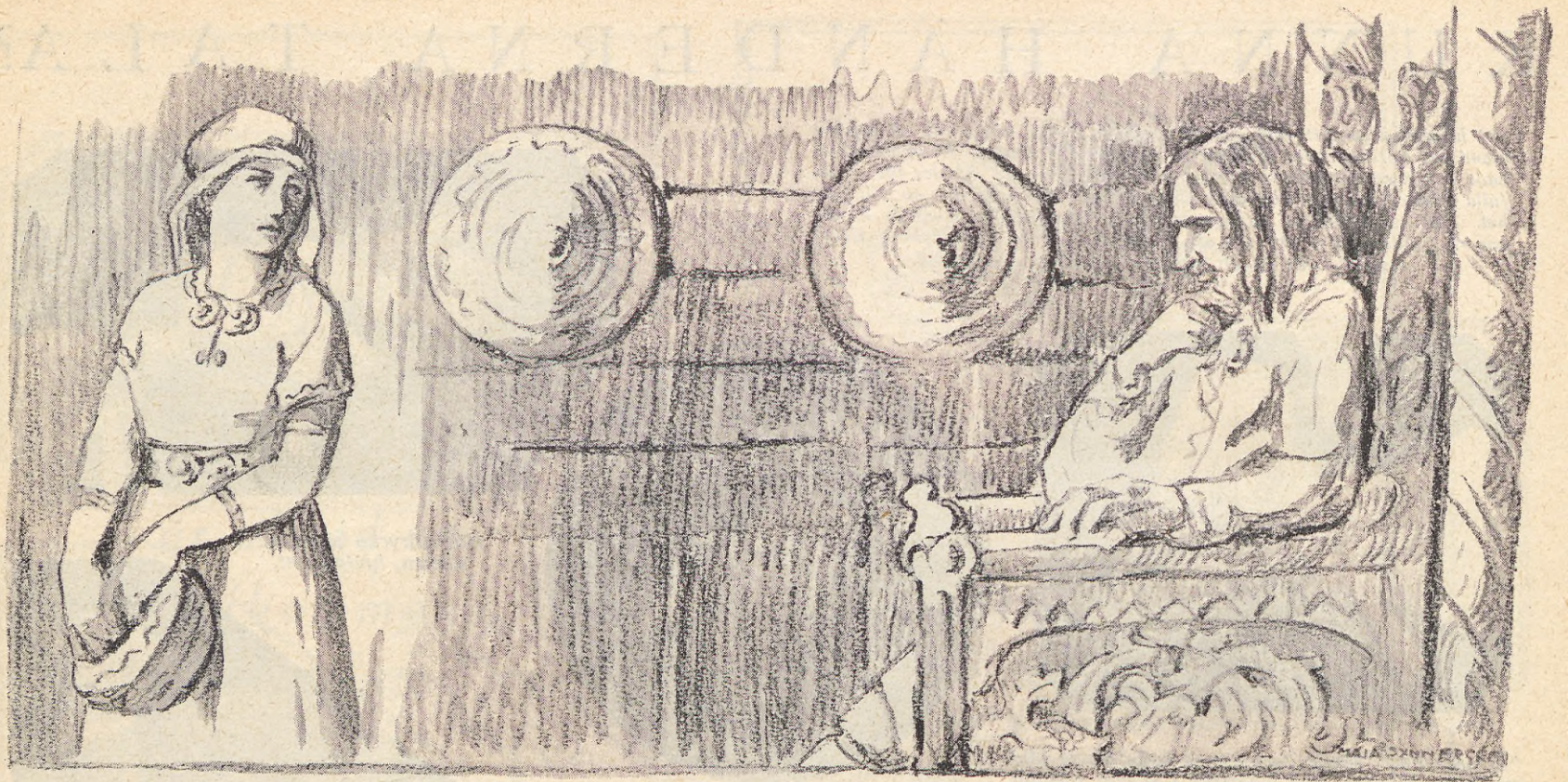
Konsten att hälsa vackert är mera sällsynt. I denna vackra hälsningsattityd med handen öppen och hela armen utsträckt ligger en gest av varmt välkomnande.

Dessa knotiga outvecklade barnhänder uttrycka tydligare än ord den ångest och spänning ägarinnan befinner sig i.

Händerna tala här sitt tydliga språk — det syns att det just inte är smekord som damen till höger har att säga väninnan-rivalen.

HÖGNE GRIMSSONS SKOGSVANDRING

Av ANNIE ÅKERHJELM

HÖGNE PÅ VÄSTANA, GRIMS PÅ Skogsfjäll son, satt tankfull i högsätet och stirrade in i elden. Nyss hade den hållit på att falna, men nya stockar hade lagts på bålet, och det röda skenet lekte på stockväggarna och upp under ryggåstaket, där nyss legat ruvande mörker. Torgärd, husfrun, rörde sig sysslade av och an, än ut ur skenet, än in i det, så att bältespänne och säljer plötsligt glimmade röda. Barnen lekte på golvet, en gammal huskarl snidade vid härden, det andra husfolket höll sig i salens nedre del. De som hade utesysslor skyndade sig för att få komma in, ty kvällen var otrygg och mörk. Husfolket talade lågmält; när barnens glam då och då tystnade, föll ordlös ängslan över de vuxnas sinne, och de sutto lyssnande till vågbruset från stranden, höstvindens tag i taktimret och stormsuset från skogen.

Högne Grimsson strök sig om det röd-blonda skägget med ena handen, medan den andra oroligt lekte på högsätets målade karm. De tjocka ögonbrynen voro sammandragna. Vad grubblade han på? Blickar följde honom ur halvskymningen kring dörren, stundom sökte husfrun bekymrad hans blick, men mötte den icke.

Gärna ville hon fråga honom. Förvisso hade hon frågat, om han stått vid hennes sida på golvet; men över högsätet med dess sidostolpar, där heliga bilder voro snidade, vilade urgammal helgd. Drog husbonden sig tillbaka dit, var han oåtkomlig; han satt där som herre och härskare. Medan Torgärd mätte ut välfägnaden till aftonvarden och gav den åt tärnorna att bära fram, övervägde hon huru hon skulle påkalla hans uppmärksamhet. Osökt inställde sig då tanken på kvadet. Det var ett grannlaga sätt att inleda vad som var svårt att utsäga, det

kunde beaktas eller icke beaktas, ty det var intet tilltal, snarare den kvädandes stilla samtal med sig själv. Då hon stod vid mjölkbunkarne i fatburen satte hon orden samman, och nu stannade hon vid det vitskurade bordet och började sakta nynna, med en stämma som smälte underligt in i vindsingen:

Tigande i hallen
Sitter Högne husbond';
Är det sorg som trycker
Eller tunga tankar?
Kvinnoråd ha bringat
Mången bördas lättnad.

Högne lyfte huvudet, såg på henne och reste sig. Med en suck gick han ned ur högsätet och fram emot henne. Efter hon sett hans förstämning och börjat ängslas, måste han ställa henne tillfreds.

»Kom med mig, Torgärd», sade han, och de gingo undan så långt att ingen kunde höra dem. Alltjämt gled hans blick undan hennes och sökte elden, medan han tillade: »Det blir nog så att jag måste draga upp till Skogsfjäll i natt.»

Hon slog händerna samman, men utropet som ville över hennes läppar bekvang hon. »Föga ägnar denna natten sig till skogsfärd,» sade hon. »Vad skall du på Skogsfjäll, som icke kan vänta till morgondagen?»

Han svarade dröjande: »Jag har fått bud ifrån Eskil präst; han kommer i morgon för att hämta skatten, som jag har lovat honom till kyrkobyggnaden.»

Ännu mera häpen utbrast hon: »Har du då skatten på Skogsfjäll?»

»Ja. Den är i gott förvar där. Det var min mening att hämta den, men det har icke burit till» — hans röst lät underligt svävande. »Icke trodde jag den skulle krävas så brått.»

Hon var färdig med sitt råd. Hennes

ögon lyste av iver; hon lade handen på hans arm.

»Väl kan du urskulda dig för prästen. Dröj tills i morgon, tag väl emot honom och låt honom följa dig dit upp. Han med sina många böner och signaler kan skydda dig bättre än någon annan kan — ty», kom det långsamt »däruppe är dig icke gott att vara.»

Ty Skogsfjäll låg som ödehemman; Grim var högsatt däruppe och han var nog icke sonen blid.

Högne teg. Hon följde i spänning hans tankars skuggor på hans ansikte.

»Jag är kristen, jag ock», sade han, »väl kan jag värja mig mot vad ont där är. Tack; ditt råd är gott, men jag kan icke följa det. Jag vill icke ha prästen dit.»

Hon blev blek. »Du finner icke väg, du ser icke hand för dig!»

»Månen skiner», genmälde han; »Grane känner vägen. Själv skulle jag väl ock känna den, rede jag än med förbundna ögon. Jag drager dit upp i kväll.»

Hon slöt läpparne hårt; det tjänade till intet att säga mer. Förkänslan av stundande ting var henne förtrogen, hade varit alla dem förtrogen, med vilka hon levat; men den djupa, bittra modlöshet som nu stal sig över henne, den strävade hon emot att kalla förkänsla.

Kvällsvarden åts; många ord mälades icke därunder. Sedan rustade sig Högne. Två män, de modigaste, valde han till följeslagare; de invände intet, men det syntes på dem att de icke gingo gärna.

Vid dörren vände Högne sig häftigt mot Torgärd, som stod där stum, med händerna mot hjärtat, han tog hennes huvud mellan sina händer och kysste henne. Därpå öppnade han dörren. Vinden for tjutande igenom rummet, askan

virvlade upp från härden, lågorna flämtade till och tycktes vilja släckas; det blev ett ögonblick djup skymning därinne. Så slöts dörren.

Skyar jagades av stormen över himlen, och mellan dem bröto månstrimmor fram. De tre männen gingo över tunet. I stallet valde huskarlarna hästar. Högne ledde fram en gammal häst i manen, med hängande huvud och långsamt fallande steg. Männen logo.

»Ej duger han till mycket, husbonde,» sade en av dem. »Bättre häst torde väl finnas i stallet.»

»Grane, gångaren min», sade Högne med en liten darrning i rösten, »nog känner du vägen, du som betade i din ungdom i hagarne kring Skogsfjäll. Fordom var lyckan med dig; för mig nu utan skada dit och dädan!»

Han sadlade och satte sig upp. »Jag rider främst,» sade han; »I skolen följa mig.»

Uppför liden med de vita björkstammarne var det lätt att finna väg. Värre blev det, när de tre ryttarne kommo in i storskogen. Vinden, som slitit i deras kappor och kommit hästarnas manar att fladdra, kände de icke längre, men i stället var mörkret ogenomträngligt, och runt om dem susade och brusade det, som om de arbetat sig fram genom ett svallande hav. Långt borta skrek uven; nu lyste det fram ett par ögon; det kunde vara lo eller ulv, men det kunde också vara det som värre var. Männens hästar vädrade och skygade; Grane blott lyfte huvudet, lät det så sjunka igen och gick vidare med sin trötta gammalmanslunk.

Högne läste de böner Eskil präst hade lärt honom och gjorde korstecknet, som han också lärt honom. Vart och ett av Granes släpande steg bar honom längre in i den värld från vilken han en gång flytt, den värld där hans ätt hade levat från far till son och från far till son. Mäktig var den. Han kände dess lönliga kraft strömma starkare och starkare emot sig; ej som fordom, livgivande, genom hans egna ådror, utan som en främmande och fientlig, förlamande makt. Vål tarvades att till motvärn draga till sig vad kraft han förmådde från kristenguden.

Intet ord byttes mellan de tre männen; dock kände Högne inom sig de andras tankars kraft. De ville tvinga honom tillbaka; hans eget hjärta ropade tillbaka, men han vände icke. Sitt löfte skulle han infria. För Eskil präst och sina nya trosfränder ville han stå som en hel man. För de forna trosfränderna — var han det icke. För sig själv skulle han icke längre vara det, om han vände i natt.

Timmar hade de ridit. Vinden hade jagat skyarne från fästet. Nu hunno de en månbelyst glänta; Högne såg en stor fura och under den en vit sten. Hittills hade de färdats på allfarvägen, sådan den nu var, den stig som vägfarande upptram-

pat och vägfarande följde. Här vek stigen av till Skogsfjäll. Högne vände hästen, men Grane vägrade. Han vädrade, ryggade ett par steg och stod sedan orörlig. Hästarna bakom honom blevo oroliga.

Det isade i Högnes hjärta. Villrådig satt han där. Hem kunde han väl komma och säga vad som hänt; alla skulle förstå honom. Men Eskil skulle icke förstå det; för honom skulle Högne stå som en lögnare, den där undandrog sig sitt löftes uppfyllelse medels ett svepskäl. Han slog Grane — en gång — två. För var gång gick en darrning genom den gamla hästens kropp, han frustade till och det lät som en kvidande suck, men han rörde sig icke.

»Däre den som trotsar ofärdsvarsel», mumlade männen. »Vänd, husbonde, innan ofärden kommer!»

Högne hade i grunden ett vekt hjärta. Han kunde icke längre slå sin gamle vän.

Värre blev det när de tre ryttarne kommo in i storskogen.

Det var tydligt att han icke skulle fram i natt. Han fick försöka igen i morgongryningen, — vara på väg innan prästen kom. De vände. Först redo männen, hem funno hästarna själva vägen. Högne red sist.

Han kände hästen alltjämt skälva under sig. Så långt hade den ej gått på mången god dag; mest gick den ju lös på ångarne kring Västanå. Han steg av och gick och ledde den vid tygeln.

Tankarna arbetade inom honom; de tvistade med varandra. Han ville vända om och ville icke. Bakom honom låg ofärden, framför honom skammen. Niding — hade hans egna nämnt honom. Och med ens slog det honom: han hade ju nidingens kännetecken — sjuk vilja, delad hug!

Han blev het av ångest, och ångesten blev till vilja. Han ville icke vara niding, åtminstone icke som kristen; han ville hålla sitt löfte, genomföra sin föresats. Och under detta låg någonting ännu djupare. Han visste att han gick till sin ofärd, om han gick till Skogsfjäll i natt, men han visste också, med en viss het som icke lät sig utplånas, att ofärd var hans öde. Lyckan hade vikit ifrån honom den dag han mindes väl. Han hade

sökt hämta sig ny lycka ur den nya tron, och han trodde att han hade fått den. Fåvitskt var hoppet, det kände han nu. Kristen eller hedning undgick ingen vad som var honom förelagt. Blott den fege sökte undkomma. Hel man, vis man ville sitt öde.

Han släppte tygeln, han klappade Grane på halsen och sade sakta: »Hälsa hem!» Hästen stannade, vände huvudet, och ett nästan mänskligt undrande och frågande ljud kom ur dess strupe. Högne gav den ett lätt slag på länden, och den började åter lunka efter de andra, medan husbonden vände och gick ensam tillbaka. Stegen blevo borta i stormsuset, de voro i tätaste skogsmörkret: ingen skulle märka att han icke var med. Snart skymtade han den vita stenen. Vägvisare behövde han icke, fötterna gingo rätt av sig själva, vände efter de buskar hans ögon icke sågo. Här och där var stigen spärrad av vindfallna grenar och stammar, men han steg över och fann spåret igen. Han hörde den av höstregn svällda källan just där han väntade det; den rann upp vid blothuset på hans faders gård.

En underlig ro, ett slags dödsro hade lagt sig över hans sinne. Striden var slut; han ville vad han måste. Han gick fördjupad i minnen, vid vart steg trängde de starkare på. Barndomens lekar, ungdomens dåddrömmar mindes han.

Då fädernegården tillföll honom som arv, hade han icke velat taga den i besittning. Fulla femton år hade förgått, sedan han sist satte foten på dess mark.

Sådan var nu en gång hans saga. Ung och glad som andra hade han gått ut i livet. Tidigt hade han älskat Torgård, och hennes broder Sä-

mund var hans vän. Men blodshämnd hade kommit mellan Sämund och hans egen broder Ulf. Ulf dräpte Sämunds fosterbroder Ögmund, som hånat Ulf vid hingsthetsningen; Sämund dräpte Ulf. Hans och Högnes fader Grim var gammal; Högne ålåg hämnaden. Men han tänkte på sin vänskap med Sämund, han tänkte framför allt på Torgård; hans hand darrade i hugget, han höll inne och de förlirktes. Han tog mansbot för sin broder. Men från den dagen föll det skugga över vägen vart han gick; ingen sökte hans sällskap. Ynglingarne veko undan och mörna även, det blev ensamt omkring honom, och till gille vägade han sig snart icke mer. Hel man var ej den som tog bot för sin broder, så närskyld död måste gäldas med död.

Grim, den gamle med det vita skägget gick stum omkring; Högne tycktes han ej mer varsebliva, stode han ock mittför honom. Ohämnd hade Ulf, den orädd kämpe, lagts i hög, och därtill var han för god man. Osäll, fridlös måste han dväljas därinom. Än värre, ättens heder var läck, sedan den låtit sitt eget blod torka på sig; ättfreden var bruten, den som blomstrade allena i frändehäm-

(Forts. sid. 40.)

VAD SPEGELN SPEG

GAMLA TOALETTER

Fru Olga Raphael-Linden, vars intresse och eminenta förmåga trollade fram Damernas egen kulturhistoriska avdelning, har här fogat några intagande minnesskildringar till de dräkter från utställningen, som hon själv tecknat av i sin skissbok.

VAD ETT STYCKE TYG, FÖRVAND-
lat till en dräkt, ännu efter århundraden
och årtionden kan berätta mycket! Inte
bara om växlingen hos »modet» — detta
obestämbara begrepp av nycker hos po-
litiska och konstnärliga strömningar i tids-
andan — men även om de personliga dra-
gen hos den kvinna som burit denna dräkt
vid glada eller sorgliga eller likgiltiga
tillfällen. När de vackra saker, som
visades på »Damernas Egen» utställ-
ning, av vänliga och tillmötesgående hän-
der anförtroddes mig, berättades oftast en
liten anekdot eller tradition om de länge
sedan försvunna kvinnor som använt dessa
dyrbara små bagateller. Intresset att få
veta mer om dem vaknade, medan jag
tecknade av dräkterna och måhända skall
det intressera även andra att höra berättas
om dem.

I sex släktled har pietetsfullt bevarats
och vårdats de båda dräkter, som burits
av hustrun och dottern till Niklas Sahl-
gren, Ostindiska Kompaniets Directeur, en
av frihetstidens mest vidsynta män och
en väldig donator och stiftare till gagna-
liga verk i Göteborg. Sahlgren ägde sta-
dens mest kostbart inredda hus vid Lilla
Torget, dit han 1745 förde sin första
hustru, Anna Margareta Wittmack. Ett
sannskyldigt prov på den lyx, varmed han
omgav henne, var den underbara dräkten
på utställningen, vars nära 200-åriga atlas
glänsar lika fraisch, som när hon bar
den. Snittet är enkelt, en kort, öppen
caraco över slät, vid kjol, men varje tum

Caroline Benedicks
baltoalett i Tuileri-
erna.

Dräkter som bu-
rits av Anna
Margareta Sahl-
gren (t. h.) och
hennes dotter
(t. v.).

av dräkten är övertäckt med ett otroligt
mödosamt arbete. Över tunn lärft äro
snodder lagda i invecklade snirklar och
små osynliga stygn formar sidenet där-
över till de mest utsökta blommönster
mot en bakgrund av vågiga ränder.
Utställningsbesökarna läto oftast blicken
flyktigt glida över matelassé-tyget utan
att göra klart för sig att detta arbe-
te skedde för hand, utan annat tek-
niskt hjälpmedel än sybågen. Troligen
har Kompaniets skepp fört det hem till
Göteborg från någon av Europas vest-
liga stater, där konstfliten blomstrade som
yppigast.

Men många gånger har inte Anna Mar-
gareta burit denna elegans ty re-
dan efter ett år dog hon i sin första
barnsäng. Hennes minne var nog
Niklas Sahlgren kärt, både dotter
och dotterdotter buro hennes namn.
Sahlgrens intressen bundo honom
starkt vid Jonas Alströmer, »den
svenska industriens fader», och när
hans båda döttrar vuxit upp, knötos
genom deras äktenskap med de
unga baronerna Alströmer än star-
kare band. I själva Sahlgrenska
huset reddes ett hem för August Al-
strömer och Anna Margareta Witt-
macks dotter. 1774 dog även hon i
unga år, men den kornblå mönst-
rade moarédräkten har hon burit
under sin korta levnad.

Den 29 januari 1764
firade Riksrådet Otto
Fleming af Liebelitz på
Sätuna sin dotter Anna
Cristinas bröllop med
Greve Nils Bonde till
Hörningsholm, och
brudparets ståtliga dräk-

ter har av släkten kärleksfullt bevarats,
brudgummens röda sammetshabit med
pressat mönster och brudens bleknade bro-
kadrobe. När bruddräkten ny och blå-
blommig för första gången bars av Anna
Christina på Sätuna, upplästes följande
bröllopskväde:

Två klara, rena Himlastrålar, som lysa från gamla
Kongars Hus,
Som prydt vår Werld och varit Manhems ljus,
Befrynda sig i dag tillsammans.

Klädning som tillhört Pauline Cronhielm
av Flosta.

LAT GENOM SEKLER

OCH VAD DE FÖRTÄLJA.

Mina Lewenhaupts brud-dräkt.

vilken först 1900 slutade sin långa levnad och vars 1870 utförda broderier väckte häpnad på Konstakademien. Hon vistades i det Celsingska hemmet, »den personifierade hustomten som rådde bot för allt då något höll på att gå på tok», skriver Nyblom. En personlighet och ett öde som hennes förklarar många av de tålmodsprövande handarbeten som exponerades på utställningen. Bland barnen Celsing framhåller Nyblom särskilt fröken Anna, som snart blev friherrinna Palmstierna, »stätligt utseende, gott hjärta och naturlig ädelhet» har utmärkt bärarinnan av den grågröna barègeklädningen och andra vackra ting, dem hennes dotter, friherrinnan Louise Leuhusen, i vars hem alla dessa släktklenoder förvaras, med sådan älskvärdhet ställt till Iduns förfogande.

Majorskan Celsing — är det inte ett namn till vilket alla svenska kvinnohjärtan lystra? Men det är inte sagans majorska på Ekeby utan Fredrika Celsing, brukspatron Lars mor, som axlat den röda casch-

Anna Christina Flemings sjalar.

Organdieklädning med av hovmarskalkinnan Silfverstolpe målade blomsterslinga, Borgmästarinnan Björcks sybåge och Ottiliana Celsings kam.

mirsjalen och vars flitiga händer sysslat med de många intressanta verktyg för finare handarbeten, som lågo i utställningsmontrerna. Hon var dotter till Gustaf III:s kammar-tjänare Isaac Wachlin, och sågs därför att börja med över axeln av sin mans släkt. Men snart lärde man sig värdesätta henne. Och det tycks mig som stode hon livslevande framför oss i dessa rader till sonen, när han reste till det pommerska fälttåget, med sin nästan karolinska stämning:

”Då Du till härnad drager och skjortan på dig tager glöm ej den henne burit och faderligen svurit att bliva till sin död de faderlösa stöd.

Om blodet henne fugtar du ej för faran frugtar. Men tänk på mor och bror på fosterlandets jord. Haf friden i Dit hjerta så Dör du utan smärta.

af en öm mor Fredrika.

Den 8 mars 1813, då jag gav Fredrik 6 st. skjortor efter sin far. Besynnerligt nog att han aldrig återkom från kriget. Anmärkt 1817.»

Ett minne av en prästs maka är den lilla enkla men så smakfulla klädningen av blåprickig bomullsmusslin, som burits av Pauline

Et tidvarf som i marmor präglas bör.
En dygd i höghet lifvas, aldrig dör!
Vår Nåde-Himmel gif Er gamman
Och Ljusens Änglar säje ammen.
Lef nögd och väl
Till kropp och siäl
Min Greve och Grefvinna,
Tils bättre väl i finna.

Jonas Bång.

Men när inga jordiska änglabarn infunno sig för att bevittna om Bondes levde »nögd och väl», kom i stället grevinnans systerdotter att växa upp på Hörningsholm och genom giftermål med sin kusin blev hon en Anna Christina Fleming numrö två. En del av utställningens vackraste nummer — den egendomliga handspegeln, silkesbör-sar och sjalar — ha tillhört henne, medan bland hennes dotter Ottilianas tillhörigheter den lövtunna sköldpaddskammen i rosettförm väckte mest beundran. Ottiliana Fleming, gift med den över hela Sörmland och långt över dess gränser kände brukspatronen Lars Celsing på Hällefors, ett original och en hedersman, beskrives av sonens informator Carl Rupert Nyblom som en »sant fin och älskvärd kvinna, ännu vid 40 år verkligt vacker». Fotografier från hennes äldre dagar visa henne lika intagande och hennes brev till »ma bonne et chere Maman», från långa utrikesresor tyda på ett öppet, vaket sinne för allt nytt och vackert, som hon beskriver för de hemma-varande. På Parisutställningen 1855 intresserar hon sig för broderierna, hon håller ögonen öppna för »att stjäla mönster» till Ulla därhemma och ständigt gör hon jämförelser till dennas förmån. Ulla var den år 1800 födda Ulrika Möllerswärd,

Nålsäck broderad av drottning Lovisa.

Cronhielm af Flosta, f. 1819. Tidigt föräldralös växte hon oförstådd upp bland släktingar, omgiven av lyx och nöjen och bland hennes beundrare räknades också den gamla Tegnér.

Men ännu helt ung, kom hon in i helt andra förhållanden genom sitt giftermål med Stadscommministern, sedermera kyrkoherden i Carlshamn, den djupt religiöse Carl Magnus Westdahl. Genom honom blev hon en övertygad och uppriktig anhängare av de nya riktningarna inom religion och nykterhet, som representerades av Fjellstedt och Wieselgren och efter hans död kom hon i Stockholm att tillhöra Prinsessan Eugenie's kristliga lilla krets och hennes framsynta intressen ha i rikaste mått ärvts av barnbarnen Ellen Hagen och Frida Stèenhoff. Hon utgav en del folkskrifter i nykterhetsfrågor.

Dräkterna i interiören från 1826 ha nog bäst fäst sig i utställningsbesökarnas minne. I den ena mörklockiga dockans knä vilade en sybåge med ett utsökt litet broderi i tunnaste silke, utfört av den dam vars tillhörigheter, brudskor, slöja o. a. återfanns på flera avdelningar. Louise Charlotta Borgman (1798—1884) var dotter till en köpman i Göteborg. Hon och hennes syster voro sällsynta musikaliska och hade utbildat sig i fiolspel för den äldre Berwald, och sedan fadern förlorat sin förmögenhet på havet vistades familjen på framgångsrika konsertresor i Finland och Ryssland. Åter i Sverige blev Louise Charlotta gift med borgmästaren i Stockholm Johan Anders Björck, en av tidens kultiverade och entusiastiska amatörångare och en stor ordenspamp, och snart var hon omgiven av ett barnrikt och gästfritt hems alla bestyr. Det oaktat fortforo hennes konstnärliga intressen och 1853 invaldes hon i Musikaliska Aka-

demien, vilket på den tiden var en rätt sällsynt utmärkelse för en kvinna.

Den blonda dockan, som drömde på interiörens divan, bar en blekgul dräkt med några turkosblå stänk som med sina nobla linjer från senempiren visade på en raffinerad elegant smak hos dess beställarinna. Marie Spalding föddes 1770 och gifte sig med borgmästarens i Wohlgast son, J. Fr. Cantzler, mecklenburgskt hovråd i Güstrow. På ett stort Sörmlands-gods hänger hennes porträtt med den gula sidendräkten och en annan målning hos en av hennes många svenska ättlingar visar henne på ålderns dagar med bibehållen älsklighet.

Hennes sondotter, den vackra Caroline, godsägare Benedicks maka, gällde som en av Stockholms bäst klädda damer, vilket man förstår när man ser de praktfulla pariser-toiletter hon burit på baler i Tuilerierna — vita tafttyger med invävda sammetsrutor, sydda i krinolintidens bästa och yppigaste stil. De äro strålande exempel på den lyx kejsarinnan Eugenie begärde av sin omgivning.

Men mitt emot den drömmande blondinen från 1826 satt en docka, klädd i den lilla organdieklädning, på vilken den livliga och händiga hovmarskalkinnan Silfverstolpe, f. Lefebure, målade den rörande vackra slingan av svenska hagblomster — en välkommen gåva till dottern, fru Julia Heijne, ty dylika handmålade tyger kostade 100 franck alnen i Paris — och nu finnes den hos dotterdottern, fru Edholm. Samma dockas huvud pryddes av Otiliana Flemings fina kam, och händelsevis har jag i min hand ett brev från Julia Heijne till Otiliana, ett litet roligt brev med beskrivning på alla stora fester och baler i de första Bernadotternas Stockholm. Och bland de gemensamma väninnorna nämner hon: »Mina Lewenhaupt är lika vacker vid dager som ljus och rätt beskedlig.»

Mina Lewenhaupt föddes på Claestorp i Södermanland den 10 juli 1817. Föräldrarna voro överstekammarjunkaren greve Claes Lewenhaupt och hans maka friherrinnan Wilhelmina Beck-Friis. Enligt tidens sed uppfostrades Mina och hennes åtta syskon med en stränghet, varom vi nu knappast kunna göra oss en föreställning. Därtill kom, att ekonomiska förluster tvingade familjen till den största enkelhet och sparsamhet. Efter avslutade studier för guvernanter och lärare övades hon och hennes tre systrar ej

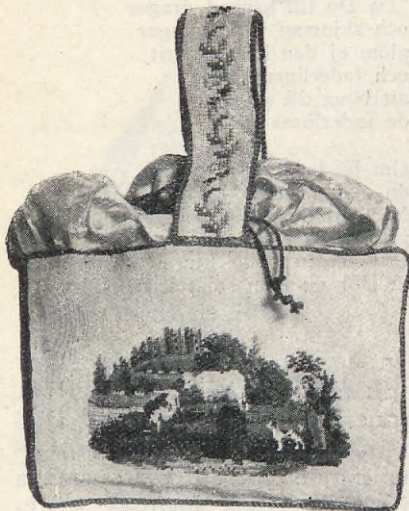
Anna Palmstiernas dräkt från slutet av 1860.

blott i de oundgängliga broderierna, utan de lärde sig även spinna, väva och all slags sömnad samt fingo deltaga i varjehanda husliga sysslor.

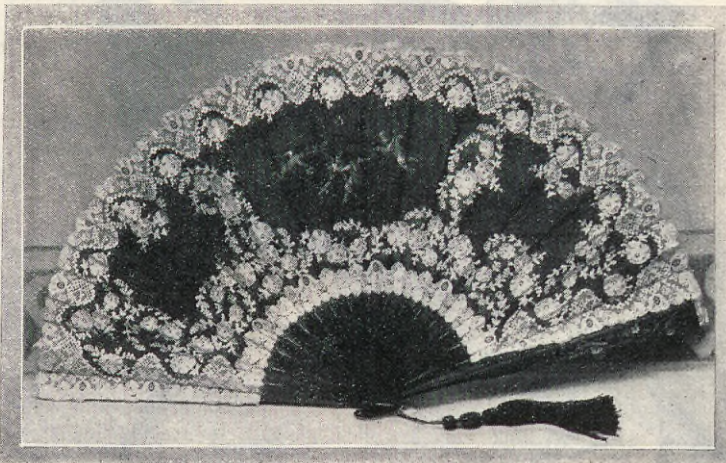
Vid sjutton år var hon en behaglig, livlig och strålande vacker flicka, som ivrigt uppvaktades av en av grannarna, den unge fideikommissarien till Eric'sberg, baron Carl Jedvard Bonde. Hans föräldrar hade emellertid andra planer för sonen — funno honom antagligen för ung att nu bestämma över sitt öde. Han skickades utomlands och blev diplomat. År förgingo, men Mina glömde honom icke utan avvisade alla andra friare. År 1844 blev hon hovfröken hos drottning Josephine och återsåg nu i Stockholm Carl Bonde, vilken även tjänstgjorde på hovet. Det blev snart förlovnings, och bröllopet utsattes till den 15 februari 1846.

De vackraste numren i den brokiga samling väskor från gångna sekler voro måhända de båda målade och broderade sidenridiculerna, som använts av Louise Bohm (1790—1854), dotter till en gross-

(Forts. sid. 40.)

Maria Scholanders psalmboksväska.

Caroline Östbergs solfjäder.

Louise Bohms sidenridicule.

Hemmets trevnad

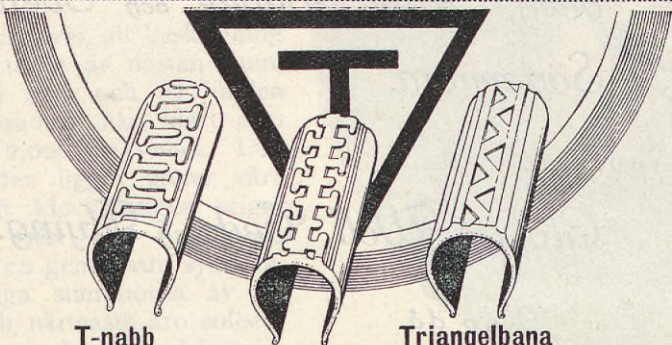
ökas genom
vackra och lämpliga
TAPETER

De bästa nyheterna av
SVENSKA KONSTNÄRER
och av utlandets främsta
tecknare tillverkas av

NORRKÖPINGS TAPETFABRIK

NORRKÖPING

Efterfråga detta fabrikat vid tapetköp

T-nabb
1926 års modell

T-nabb
1927 års modell

Triangelbana

För att tillfredsställa olika kunders smak och behov hava vi upptagit tillverkning av en T-nabbring varest nabbarna i slitbanans mitt äro förenade medelst en längsgående rand. Såväl T-nabb- som Triangelmönster hava extra prima slitkvalitet; ringsidorna äro förstärkta för att motstå makadam och småsten. Vi använda därjämte CORD-väv av utsökt långfibrig bomull, omsorgsfullt gummiimpregnerad. På grund av den noggrannhet, som vi ägna urval av material och fabrikation, äro våra cykelringar lättgående och i alla avseenden av överlägsen beskaffenhet.

Ni främjar SVENSKT ARBETE och erhåller GEDIGET, FULLT PÅLITLIGT FABRIKAT, då Ni köper

TRELLEBORGS CYKELRINGAR

Erhållas hos velocipedhandlande.

TRELLEBORGS GUMMIFABRIKS AKTIEBOLAG
Stockholm TRELLEBORG Göteborg

A.-B. Nordisk SÄLLSKAPSRESOR

5:te sällskapsresan till Indien.
INDIEN
Den 23 jan. t. o. m. 19 april 1927.

29:de sällskapsresan till Egypten.
EGYPTEN
med NILRESA till Luxor och Assuan (första katarakten) samt till
PALESTINA
— Judéen och Galliléen —
Upphåll i ITALIEN på hemresan.
Den 30 jan. t. o. m. 24 mars 1927.

Dessutom talrika, kortare resor till ITALIEN, RIVIERAN, NORD-
AFRIKA, NORDITALIENSKA SJÖARNA etc.
Begär det illustrerade specialprogram, som tryckes för varje resa.

A.-B. Nordisk Resebureau
JAKOBSGATAN 6, STOCKHOLM.
S. HAMNGAT. 43, Göteborg. STORTORGET 13 A, Malmö.

ETT SKÖNHETSRECEPT:

Använd Eder varje dag av **Viodoltvålen** om morgonen med kallt och på kvällen med ljumt vatten.

En klar och ren hy bliver resultatet.

PARFYMERIE VIOLA, GÖTEBORG

Genomskuret kokkärl av aluminium, med och utan isolerade handtag, för elektriska spisar och värmeplattor. 4 m/m godstjocklek i botten.

Att laga mat på elektrisk väg är bekvämt och numera ganska billigt, om man har härför lämpade kokkärl med oföränderligt plan botten, som överallt vilar på kokplattan.

Skultuna kokkärl av aluminium, särskilt tillverkade för ändamålet, försedda med extra tjock botten samt — om så önskas — med isolerade öron eller handtag, hava av hushållsexperter och hemkonsulenter erhållit de amplaste vitsord. Köp

Skultuna

Krona och sigill äro garanti för kvalitet

Len

Hamrat Tenn

Tennsoldater
Tennsoldatsformar
Leksaker
Julgransprydnader

GAMLA TENNGJUTERIET
(f. d. A.-B. Santessonska) HAMNGATAN 34, STOCKHOLM

"Låt mig säga dig, lilla syster — —"

Hon var bara 18 år, en liten söt, naturlig och modärn ung flicka, som tillsammans med sin familj bodde på badhotellet.

Efter middagen bad alla de unga herrarna hon kände, om en dans — men ingen bad henne om en andra dans. Hon var olycklig, gick upp på sitt rum och grät, men så sökte hennes bror, den unge läkaren, upp henne.

"Låt mig säga dig en sak, lilla syster — — —
Ingenting förefaller oss män så obehagligt som armtranspiration. Använd icke parfym, det förvärrar bara saken. Använd det kända medlet "Odo-Ro-No" ett par gånger i veckan, så är du kvitt detta obehag."

Kanske lider Ni också av transpiration under armarna utan att själv märka det? På andra verkar det däremot ytterst obehagligt.

Insänd nedanstående kupong så får Ni ett gratisprov av Odo-Ro-No, som sändes Er mot insändande av 20 öre i frimärken.

Madsen & Wivel, Östergade 26, Köpenhamn, K.
Gratisprov av Odo-Ro-No önskas.

Namn:
Adress: I.

Den intellektuellt vakna allmänhetens favorittidning

NYA DAGLIGT ALLEHANDA

har följande företrädare:

Alldeles färska nyheter.

Stockholmarna få i N. D. A. läsa samma dags viktigare händelser. Till de flesta orter i landsorten komma genom N. D. A. nyheterna 8—24 timmar tidigare än genom någon av Stockholms morgontidningar.

Nya synpunkter och friska uppslag

givas ständigt i N. D. A:s ledande artiklar, vilka omkring sig samla det politiska intresset från alla partier.

Dagens kulturella frågor

belysas allsidigt. Litteratur av docenten Knut Hagberg, litteraturhistorikern Nils Erdman, författarinnorna Annie Akerhielm och M. von Zweigbergk; teater av d:r Olof Rabenius, musik av kompositören W. Seymer, bildande konst av d:r Hans Wählin.

Framskjutna män ur alla klasser och partier

göra personliga uttalanden i N. D. A. vid bemerkelsedagar och andra tillfällen.

N. D. A:s nyheter från affärsvärlden

äro snabba, korrekta och värdefulla. Signaturen "Argentarius" artiklar i ekonomiska frågor äro inom affärsvärlden högt skattade för sin vederhäftighet och aktualitet.

N. D. A:s avdelning för kvinnan och hemmet

är den mest underhållande och lockar i hög grad även den manliga läsekretsen.

Friskhet och humor

äro utmärkande för hela framställningssättet i N. D. A., vars satiriska kåsörer äro de främsta i svenska pressen.

PRENUMERATIONSPRIS:

	Helt år	Halvt år	Kvartal
Stockholmsupplagan	Kr. 36:—	20:—	10:—
Nationaluppl. (end. i landsorten)	„ 15:—	8:—	4:25

Vill Ni läsa

Krönikor av

Bon Soir, Berco, Bes och Panza.

Kulturartiklar av

Sten Selander, Erik Blomberg, Agne Beijer och Sven Söderman.

Sport av

Glokar Well, Ted och Flying.

Röp då

Stockholms Dagblad

KEMISK TVÄTT

SKÖNFÄRGNING

AKTIEBOLAGET

NYA BLÅ HAND

ETABL. 1858

LILJEHOLMEN

Tel.: 53 73, Sö. 334 26 och Liljeholmen 23

Vid julkrubban i Rom

Ett julminne.

SALONGEN PÅ HOTELLET hade tagits i besittning av skandinaverna, som i endräkt och frid hade kommit tillsammans.

»Heliga Natt» hade förklingat, glögg med russin och mandel, kaffe med dopp, julpolskan kring julgranen hade gått av stapeln och det svenska julfirandet hade gått till ända.

Sällskapet bröt upp och man drog i spridda grupper att bevista midnattsmässan i skilda kyrkor.

Natten är över all beskrivning ljuvlig. Luften är nästan ljum, men ändå frisk och på himlen stråla stjärnorna lika klart som för nära 2,000 år sedan. Den eviga staden ligger under våra fötter och klockklängen stiger jublande från de hundratals templen i en gemensam symfoni. De mäktiga stämmorna av de största och närmaste äro solister ackompanjerade av en kör mindre och fjärrare, och de små klockorna långt ut på campagnan dö bort i pianissimo.

Vi besluta oss för San Luigi dei Francesi. Kyrkan är full av folk, men vi få bra plats. Det var nog klokt komma i tid. Men det ligger ingen stämning i luften under väntetiden. Bakom oss, på sidan och framför oss tisslas och tasslas det — mest på »skandinaviska.» Jag tror hela Skandinavien stämt möte här. Till slut börjar ett ogenerat högljutt samtal av några alltför »kjække» unga damer från vårt broderland om mer eller mindre lyckade skoaffärer, som gjorts under dagens lopp och corpus delicti lägges upp bredvid psalmboken.

Från vårt håll kommer ett manande: »non é una bottega di scarpe qui» (här är ingen skobod).

Äntligen! Tolv silverklara slag klinga genom valven och en mäktig ljusflod strömmar in. Adams julsång följd av duetter, kvartetter, solo med kör och orkestrar avlösa varandra och efter slutet gå vi i känslan att ha varit på en vacker

En karolin.

(Forts. fr. sid. 6.)

gande snart ha en ände? Längtade han icke hem så att hjärtat kunde värka ur bröstet på honom? Bara hans käre herre nu snart blev kurerad, så kunde de nog få komma hem i sinom tid! Så oroliger han rörde sig, hans käre greve...

— Nädig herre...

Den sjuke har satt sig rätt upp, och ögonen stirrade själsfrånvarande på tältets solkiga buldansduk.

Nu ser han henne, som han såg henne den allra sista gången, hans lilla barndomsbrud och frände Eleonora Elisabeth. Även hennes fader för släktens röda horn i sköldemärket, och drottning Ulrika den milda bar henne till dopet. Hon var hans tro-

Madonnan med barnet i modern tid. Teckning av författarinnan.

konsert, utförd av förstklassiga artister. Men någon julstämning fanns ej spår av.

Med en känsla av tomhet och besvikelse vända vi hemåt. Dock natten är så härlig att man gott kan driva omkring en stund. Slumpen för oss förbi Foro Trajano och i mörkret skymtar snart det Mamertinska fängelset, där enligt legenden aposteln Petrus suttit fängslad och där man ser pelaren vid vilken han med en kedja varit fjättrad.

Det var om sedvänjorna i detta uråldriga fängelse, där så oändligt mycket blod flutit, — som den judiska historieskrivaren Flavius Josephus skrev »att det var ett fromt bruk att i Mamertinska fängelset skära halsen av anförarne för besegrade nationer.»

Nu är en liten oansenlig kyrka tillkommen av snickarnes eller timmermännens skrå och helgad åt St. Josef, byggd över fängelset.

lovade sen deras lyckliga barndomstid på Tidö.

Nu är det vår och det ljusa majlövet har knappt slagit ut. Hand i hand vandra de mellan häckarne i Tidö park bland bellis i gräset. En gul fjärl fladdrar över buxbomen och snuddar vid hennes uppstruktuna bruna lockhår och vita nacke. Det friska flickskrattet klingar i små lustiga drillar, hon är skälmsk och full av upptåg. — Endast Apollo di Belvedere såg dem, han log sitt försynta marmorleende, som han visst stått och lett århundraden igenom.

Livslevande småler hon emot honom, hans lilla fästemo i lavendelblå flöjelskjortel, som står som en ring om det spensliga livet — hon ser ut som en blåklocka...

Vi se mörka figurer försvinna genom den lilla porten och vi följa efter.

Ar det dröm eller verklighet?

Ha vi med ens blivit förflyttade till det heliga landet kanske rentav till Betlehem? Det är ett lågt tämligen vidsträckt rum täckt av korsformiga valv, men så lågt att man nästan tycker sig kunna nå taket med handen. Högaltaret är prytt med ljus och pappersblommor, men i ett sidokapell finns en krubba uppbyggd och där ligger Jesusbarnet på sin bädd av strå.

Och församlingen! Här sitta matronor med en slöja kastad över huvudet eller i brist därpå, täckes huvudet av en näsduk. Män i blusar och arbetskläder — och se där komma herdar från campagnan med fårskinn kastat över axlarna. Skola de gå fram, böja knä för Kristusbarnet och omtala det glada budskapet från skyn? Nej, de våga ej. De sätta sig på en bänk i skumrasket. Och atmosfären! Det är en blandning av dofter av vaxljus,

läder, mull och jord.

Nu kommer korgossen, gör en bugning först åt höger, så åt vänster och sedan utåt församlingen innan han svänger rökelsekaret, som, puff, puff, insveper hela rummet i en blå dimma. Och så stiger en sång av oskolade, skrovliga röster upp mot det låga taket. Jag hör ej orden, men det är nog herdarne, som framföra det glada budskapet: Åra vare Gud i höjden och frid på jorden, till människorna en god vilja.

Allt är så överkligt med ändå verkligt och det är som när man var barn för länge sedan.

Vi gå, gripna av en stämning för vacker att brytas av ord och tacksamma att i julnatten ha sett en strimma av himlen öppen.

HILDEGARD BERENCREUTZ.

— Eleonora Elisabeth — — —

Han viskar hennes namn, och så faller han tillbaka mot sängdynan. Han andas icke mer. Stilla ro vilar över ädlingens vita panna.

Då knäpper Anders sina barkade händer samman och ber sitt enkla fadervår, ljudligt fast med skälvande stämning på sitt västmanländska mål. Längre blir han så sittande och stirrar framför sig i den sista vakan med sin unge herre.

Så slöt han sitt tjugoåriga, sitt hoppgivande liv, den siste telningen av den frejdade ätten Oxenstierna av Södermöre. Och en förgäten grav blev den unge krigarens lott — långt borta från hans kära Tidö.

LÆTITIA.

VEM ÄR TOMTEFAR OCH TOMTEMOR?

IDUNS PRISTÄVLAN SOM VI ALLA KUNNA DELTAGA I.

Till julen kommer man ihåg tomten, det är känd sak. Gamla tomtelar har emellertid många uppenbarelser, ibland är det ganska svårt att känna igen honom. Här äro åtta konstnärer, Aina Stenberg Masolle, Jenny Nyström, Vicke Andréén, John Bauer, Ernst Küsel, Carl Larsson, Louis Moe och Einar Nerman företrädda av var sin tomte, nu gäller det för läsekretsen att gissa vem som är vem, med andra ord vilken som är upphov till de olika tomtegubbarna. Till ledning har varje bild fått en liten vers som ger en antydning om konstnären. När ni träffat Ert val sänder ni en lista med tomtarnas nummer tillsatta med tecknarens namn. Lösningarna märkta Tomtar skola vara insända före den 15 januari 1927. Det första öppnade riktiga svaret erhåller som pris en tomte tecknad av en bland de här namngivna konstnärerna och försedd med hennes eller hans egenhändiga tillägnan. Dessutom utdelas fem extrapris bestående av böcker till högst tio kronors värde vardera.

1

Liksom han själv så glad och nyter
fast skägget grånat humöret ej tryter.

Jul och påsk från ort till ort
skickas konstnärinnans kort.

2

3

Bamsefar får alltid vara me'
när den norske sagotecknar'n bjuder på supé.

4

Pappans namn blir inte länge hemlighet
När hans tomte är i sällskap med en get.

5

Vem är mest känd för tavlor med
rosiga ungar
och "Jultomens" nissar och sago-
kungar?

6

Vem hade till hobby att rita Humpe
och Snippesnut och Klumpedumpe?

7

Vems pojkar äro som tomtelar hissa
torde bli altför lätt att gissa.

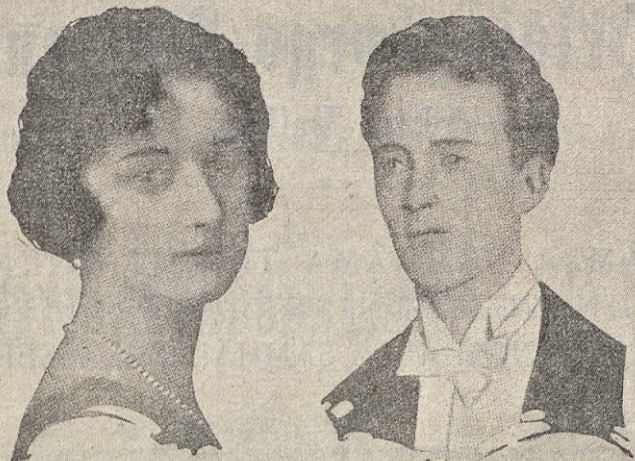

8

Den konstnären gjorde stor succés med sin
sköna svärmors porträtt
Och med dockor i sirlig rococo som han svar-
vade händigt och nått.

PRINSESSAN ASTRID FÖRLOVAR SIG MED BELGIENS KRONPRINS.

Kronprins Leopold hitkommer nästa vecka. Förlovningen eklateras på slottet.

Prinsessan Astrid och kronprins Leopold.

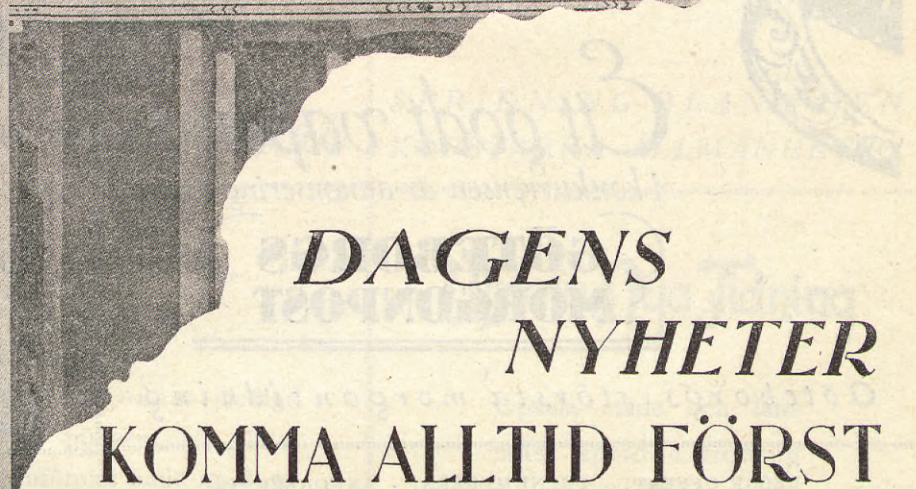
FRÅN DAGENS NYHETERS KORRESPONDENT.

BRYSEL, onsdag.
Belgiske kronprinsen Leopold anländer i början av nästa vecka till Stockholm. Han företar resan i sällskap med sin moder, och det öppnas här i inbillerade kretsar med bestämdhet att förlovning kommer att eklateras i Stockholms samt mellan kronprinsen till prins Carl. Kronprinsen besökte i somras i sällskap med inkognito Stockholm och har också i London sammanträtt.

Belgiske kronprinsen Leopold, hertig av Brabant, är i sitt hemland stor populärhet. Hans

Konserthusteatern har slagit upp portarna.

Premiären på Antonius och Cleopatra en välförtjänt seger.

DAGENS NYHETER

KOMMA ALLTID FÖRST

I

DAGENS NYHETER.

Lindell's

Hushållsvågar

Äro de enda absolut tillförlitliga.

I hemmet äro de en oundgänglig hjälp vid kontroll av gjorda inköp, vid matlagning etc. Lindell's hushållsvågar äro utan fjädrar och kuggrörelse, och de enda vågar vars utslag äro oberoende av varans placering på skålen. Se till att den våg Ni köper är prydlig, hållbar och tillförlitlig, se till att Ni får en från

LINDELLS VÅGFABRIKS A.-B., Jönköping.

Kunna erhållas i varje välsorterad järn- och bosättningsaffär.

Utan skydd mot väder och vind

befinna sig nästan alltid de två partier av människokroppen, vilka äro de gradmätare, på vilka man avläser en människas ålder.

Gör till regel att varje kväll efter en föregående tvättning med varmt vatten ingnida ansiktet och händerna med ett tunnt lager av

SYSTER ELLAS SALVA (HUDCRÈME) som får sitta kvar över natten.

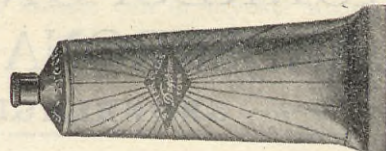
Därmed bereder man huden ett verksamt skydd mot klimatets påfrestningar och tillför hudytans tusentals små muskler det livselixir, som bibehåller huden ungdomligt elastisk, utan veck och rynkor.

Per burk kr. 2:—, per tub 90 öre.

På dagarna använder man som finfördelande och fasthållande underlag för pudret

SYSTER ELLAS DAGCRÈME, som nära nog ögonblickligt uppsuges av huden, gör den smidig, glatt och motståndskraftig mot kyla, blåst och väta. Utsökt parfymmerad, snövit till färgen, i eleganta glaskrutor till kr. 2: 50 eller i stora tuber till 1: 50.

Fabriks A.-B. Ellas
Stockholm

*Ett godt vapen
i konkurrensen är annonsering i*
**GÖTEBORGS
MORGONPOST**

Göteborgs största morgontidning

BEGÄR OFFERT! - PRENUMERERA! - ANNONSERA!

*Ingen tidning i Jönköpings län kan mäta
sig med*

JÖNKÖPINGS-POSTEN

Daglig aftontidning med en upplaga av
11,800 ex.

En annons i

Jönköpings-Posten

när ALLA samhällsklasser i Jönköpings
län.

Vid annonsering i

JÖNKÖPINGS-POSTEN

och H. Halls bolags övriga tidningar,

Svenska Posten,

halvveckotidning, spridd i hela landet,
Nya Värnamo-Tidningen, varannandags-
tidning, spridd i sydvästra delen av Jön-
köpings och angränsande län, *Smålands-
Bladet*, östra delen av försträmnda län,
samt *Huskvarna-Posten*, veckotidning,
spridd i och omkring Huskvarna.

Billiga gemensamhetspriser!

SAMMANLAGDA UPPLAGOR ÖVERSTIGA 30,000 EX.

LÄMPLIGASTE ANNONSORGAN
FÖR LANDSKRONA MED OMNEJD

ÄR
**KORRESPONDENTEN
LANDSKRONA TIDNING**

GRUNDLAGD 1836

*Den största tidningen
det bästa annonsorganet*

för nordvestra Skånes rika lands-
bygd och Helsingborgs stad är

Helsingborgs-Posten

- Skåne-Halland. -

GAMLA FÖRNÄMA TRADITIONER
TIDNINGSTEKNISKT UP TO DATE
LÄSES INOM ALLA SAMHÄLLSKLASSER

NI KAN ICKE ERHÅLLA
NÅGOT BÄTTRE ANNONS-
ORGAN I NORRLAND!

SUNDSVALLS TIDNING

NORRA SVERIGES STÖRSTA OCH
MEST SPRIDDA TIDNING. LÄSES
INOM ALLA SAMHÄLLSKLASSER
DAGLIGA UPPLAGAN 13,500 EX.

BEGÄR ANNONSOFFERT

FALU LÄNSTIDNING

DALARNES ENDA DAGLIGA TIDNING,
ÄGER JÄMN SPRIDNING ÖVER HELA LÄ-
NET, FÖRNÄMLIGAST BLAND DEN MERA
BURGNA OCH KÖPSTARKA PUBLIKEN

FÖRDELAKTIGT ANNONSORGAN FÖR DALARNE

EN ANNONS I
GOTLANDS ALLEHANDA,

öns dagliga tidning,

träffar en stor, köpstark publik i
Visby samt Gotlands alla socknar (93 st.)

GOTLANDS ALLEHANDA

är väl inarbetad sedan mer än 54 år till-
baka och har den största spridning över ön.
Upplagan nära dubbelt större än de 2
andra platstidningarnas sammanlagda
upplaga.

GOTLANDS ALLEHANDA

är följaktligen ett

utmärkt annonsorgan.

NYASTE

KRISTIANSTADSBLADET

*KRISTIANSTADSBYGDENS
OJÄMFÖRLIGT MEST
SPRIDDA TIDNING*

PRENUMERERA PÅ
ANNONSERA I

NYASTE

KRISTIANSTADSBLADET

Jämtar i övriga delar av landet

bibehåll kontakten med hembygden
genom att prenumerera på

JÄMTLANDS TIDNING

som innehåller allt nyhetsmaterial
av värde från de olika orterna i lä-
net. Utkommer i modernt, 6, 8 och
12-sidigt format.

Den som vill träffa den köpkraftiga
publiken av alla samhällsklasser bör
annonsera i

JÄMTLANDS TIDNING

PRENUMERATIONSPRIS:

Helår kr. 10.—. Halvår kr. 6.—. Kvartal kr. 3.50.

SÖRMLANDSPOSTEN

är Eskilstuna stads och jämväl lä-
nets enda morgontidning med en
jämn spridning bland handels och
industriens folk. Vill Ni träffa
Sörmlands köpstarka befolkning
måste Ni annonsera i

SÖRMLANDSPOSTEN
ESKILSTUNA.

BEGÄR ANNONSOFFERT

Min julklapp!
"Under Italiens sol"

av

Gerda Hellberg-Castelli

En nutidsroman om

musik, sol och kärlek

Lektyr för mulna dagar.

I varje bokhandel.

**KRISTIANSTADS
LÄNS TIDNING**

DAGLIG MORGON-
TIDNING FÖR KRIS-
TIANSTADS STAD
--- OCH LÄN ---

SPRIDNING BLAND DEN
KÖPSTARKA ALLMÄNHETEN

Upsala Nya Tidning

Upsala stads och läns
mest spridda tidning

TOTALUPPLAGA
C:a 18,200 EX.

Glöm ej att annonsera i

Upsala Nya Tidning

PLATS-annonser (lediga
platser och plats-
sökande) införs i båda uppl. av
Norrandsposten, Gefle
för **10 öre ordet** (dock minst
kr. 1:50). Räkna orden och sänd
beloppet i frimärken eller skriv
~~~~~ å postanvisning. ~~~~~

**HÄLSINGLANDS
OCH
HÄRJEDALENS**

FÖRNÄMSTA ANNONSORGAN ÄR

LJUSDALS TIDNING

OCH

LJUSDALS POSTEN

Enda tidningar som tryckas och utgivas i Ljusdal.
Kontor för Härjedalen i Sveg.

VÄSTERVIKS-POSTEN

är Norra Kalmar läns enda mor-
gontidning och till följd därav or-
tens bästa annonsorgan. Utkommer
även söndagar. Innan annonsorder
uppgöres för 1927 torde herrar an-
nonsörer göra klokt uti att först in-
fordra offert av oss.

VÄSTERVIKS-POSTEN

VÄSTERVIK

**SÖDERHAMNS-
KURIREN**

NYHETS OCH AN-
NONSTIDNING FÖR
SÖDRA HÄLSINGLAND

HAR STOR OCH JÄMN SPRID-
NING BÅDE I STADEN OCH PÅ
LANDSBYGDEN OCH LÄSES
INOM ALLA SAMHÄLLSKLASSER

Den som vill nå den stora publiken
inom detta område annonserar därför i

SÖDERHAMNS-KURIREN

ÖRESUNDS-POSTEN

— HÄLSINGBORG —

är sedan gammalt känd för sitt gedigna
innehåll och sina snabba nyheter. Läses
av alla klasser och är mycket anlitad som
annonsorgan.

Annonsera!

Anna Svärd. (Forts. fr. sid. 3.)

»Nej, men folk neråt landet är så gruvligen lustiga och skämtsamma. Det vet den, som har gått där i köpenskap. Inte undrar jag på att den, som är ung, låter lura sej, men du och jag, Berit, får väl låta bli att tappa förståndet. Och gå då ut i köket, och be dem där laga en god vägkost åt dotter din, och skicka av henne i morgon dag! Två månader härefter, men inte förr, må hon vara hemma igen.»

De två kvinnorna reste sig helt förfärade, och Anna Svärd sade tveksamt: »De där pengarna, som jag är skyldig er, dem har jag med mej i dag, men ni vill kanske inte ta emot dem av mej förrän om två månader.»

Farbrodern såg på henne med en blick, som kunde gå tvärsigenom både skinn och ben.

»Äsch!» sade han. »Är du nu så långt kommen, så att du gör narr av farbror din? Gå inte och gift dej, barn! Håll på med handeln! Du kan bli så rik, att du kan köpa hela Medstubyn.»

Högne Grimsson. (Forts. fr. sid. 29.)

dens hägn. Trivseln var borta, gräs grodde på vägen; åkrarna härjades av frost, när grannens åkrar skonades; kor sjuknade, kalvar dogo — för allt hade Högne skuld.

En dag gick Grim ut med sin spjut- yxa; han kom hem med yxan blodig, pannan lyft och ögonen lugna och klara.

»Din broder är hämnad», sade han, »jag mäter dig Sämunds död». Ätthedern var räddad, men dess fastare satt skammen på honom, som lagt värvet på sin gamle faders skuldror. Då var det som han flydde till de kristna och lät Eskil präst döpa sig. De höllo icke hämnaden för plikt, de förebrådde icke en man att han tagit bot för sin broder. Torgård blev också döpt; han äktade henne och de satte bo på hennes fädernegård Västan- å nere vid sjöstranden. De fingo barn och det tycktes på det hela som om lyckan återvänt till Högne.

Grim gick ensam däruppe på Skogsfjäll; sonen ville han icke mer se. Han hatade den nya tron, och än mer efter detta; kunde han skada den, gjorde han det. Den satte gäv man och niding lika, den drog ned allt som varit helgden, det stora, det ljusa i hans liv — ättfred, ättlycka, som i sig buro vänsällhet, ordning och lag. Hade han ägt andra fränder, hade han sagt Högne ut ur ätten. Nu grundade han på det, men det blev icke av, och så dog han. Högne kom ej hem. Husfolket högsatte den gamle hos Ulf; vänner kommo dit, höllo gravöl och drogo bort, och sedan hade Skogsfjäll stått öde.

Nu hade Högne lovat Eskil att förstöra blothuset med gudabilderna däruppe och ge guldringarne, som lågo på offerstenen, till den kyrkobyggnad som var prästens brinnande tanke. Men år kom och år gick, och det blev aldrig av. Om vintern var snön djup och han väntade till våren, om våren voro bäckar och forsar strida, och han väntade till sommaren, med sommaren kom brådskan och var dag hade sin syssla. Och nu var prästen på väg för att hämta skatten, och prästen trodde att gudahuset var förstört och grunden röjd uppe på Skogsfjäll; helt

visst ville han dit för att rena platsen för de onda andarne; så kallades de gamla gudarne bland de kristna. Högne måste hämta ringarne och störta stoderna i natt, om han ej ville bli utstött ur sin nya värld som ur den gamla.

Så helt hade han levat i det förgångna, att han ryckte till, när han med ens kom ut ur skogsbrynet och såg ödegården framför sig i månskenet. Öde var tunet, bevuxet med ris och snår, ja ungträd som vajade i vinden. Som mörka skuggor stodo de gamla husen med gapande rämnor mellan stockarne; här och där hade svalgångarna rasat och taken sjunkit in. Det högg till i honom; med ens var han gossen, som sprungit med hundarne över tunet, ynglingen som första gången red ut härifrån, olycksman- nen, som flydde med huvudet böjt — allt på samma gång. Han ville gå fram men foten vägrade. Anklagade honom icke dessa hus för sin vanvård, förbannade honom icke denna övergrodda mark, som snart skulle hemfalla åt skogen?

Han bemannade sig, han gjorde ett sista korstecken, som kändes underligt lamt, och gick över tunet. Vinden kom och grep tag i hans hår, men han gick med fasta och snabba steg mot offerlunden, mellan vars träd han skymtade blothuset — och där bakom gravhögen! Ett ögonblick stod hans hjärta stilla — skulle högboarna komma honom till mötes i natt? Som ovänner kommo de då. Men högen låg tyst och skum, dock kände han dess närvaro som ett ruvande hot.

Han grep tag i blothusets dörr — den var låst, men den rostiga klinkan gav snart vika. Han stod i gilleshallen, där de stora blotgillena firats. Vinden for tjutande ut och in genom takets hål och väggarnas springor; det lät som hundra- de klagande röster uppe under åsen. Månskenet strömmade fritt in genom rökfånget och lyste i spridda strimor genom springorna; han skönjde bänkarne, högsättesstolparne, härden, och han pressade händerna mot hjärtat. Alla dessa platser fylldes med ens av välkända skepnader. Han såg sin fader i högsätet, så som han sett honom vid det första blötgille vari han deltagit; han såg fränder, som nu voro döda eller fjärran; han såg hornet, som hans moder högtidligt bar omkring i kretsen, såg den ene efter den andre uppstå och dricka, medan samma helgade ord gingo över deras läppar; han kände sin egen hänförelse, då han första gången tömde den heliga drycken, som i sig rymde gudamaktens välsignelse och ättens hemlighetsfulla gemensamma liv — Han strök sig över ögonen; nej han var ensam, alla voro borta, ätten var död och skulden var hans. Vinden klagade och den susande skogen därute gav svar.

Han gick genom hallen och stod framför den höga tröskeln till gudahuset; han lyfte handen till korstecken, men den sjönk åter ned. Härinne rådde en helgd som grep honom övermäktigt och lamslog hans nya tro. Mörkt var det, blott en enda månstrimma sköt in genom en springa i väggen; han skymtade offerstenen, ringarne därpå och Tors snidade bild, mörk av gammalt blod — — — Vågskålarne hade svängt. Det dåd han kommit hit för att fullborda var nu ni-

dingsdådet, ett brutet löfte till prästen var intet, var fjärran och betydelselöst. Men han måste begå nidingisdådet; just det var hans öde. Niding var han och kunde icke bliva annat. Han gick fram, grep ringarne och trädde dem på sin arm.

I detsamma han blickade upp, såg han i månstrimman en mager, hopkrupen varg, som låg på golvet och såg på honom med sjuka ögon — i nästa stund var djuret försvunnet. Han stod skälvande från huvud till fot; han rönt vad det var. Hans stamfader, sade ättsäggen, hade varit fosterbroder med ulfven och gett hans namn åt sin son, som ulf hade städse fylgjan tett sig där i slakten. Men märkt av döden var den själ som splittrade sig och framträdde för den ännu levande som hans egen fylgia.

En vindstöt väckte honom. Gudabilden, som var fästad vid väggen med järnkrampor, svingade långsamt av och an; det var som om den ville kasta sig över honom. Välan — han upptog striden — låt ödet råda! Han grep tag i bilden — den föll med ett brak, och det vart tyst.

*

Stor blev männens skräck, när de redo utför björkliden och sågo Grane efter sig med tom sadel; stor blev sorgen på gården. Torgård hotade och bad, men hon fick icke männen att vända om före morgongryningen. Just då kom också Eskil präst med sitt följe, och han slöt sig till skaran. De funno Högne med ringarne på sin arm, liggande på blothusets golv med gudabilden över sig. Eskil förstod att han varit på väg att bli löftesvikare, men också att han dött i pliktuppfyllelse, kanske i strid med avguden, som velat försvara sin skatt. Högne begravdes följaktligen med all den ståt, den nya tron kunde åstadkomma. Husen på Skogsfjäll brändes, marken röjdes, och den helgades med all kraft, plog gick däröver. Med tiden byggdes darsammastades ett kapell. Källan vigdes åt sankt Ansgarius och fortfar genom århundradena att betraktas som helig.

Vad spegeln speglat. (Forts. fr. sid. 32.)

handlare Lundborg i Karlshamn och gift med kanslirådet G. F. S. Bohm, av finsk släkt. Bland de övriga väskorna lade man märke till en korgliknande ridicule, avsedd för söndagens kyrkogång med psalmbok och luktblaska, och använd av Maria Scolander, av kyrksamt skottsk blod.

I närheten av dessa föremål såg man en färgglad kappsäck med en vaktande vovve i korsstyggn och glaspärlor, sydd av drottning Lovisas egen hand. Alltid intrasserad av välgörenhet skänkte hon den till en basar på Göteborgs börs i slutet av 1860-talet, där den inropades för 100 kr. av grosshandlaren Ph. Valentin.

En sångerska i slutet av förra århundradet framträdde inte på konserttribunen som nu i en liten pärlstickad skjorta med de tomma händerna nervöst flätade i varandra — nej, utom sitt frasande släp, de långa handskarna och de många notbladen, skulle hennes händer även manövrera solfjädern, utan vilken en kvinna inte var klädd. Den stora solfjädern av spetsar och amoriner målade på röd gaze bar Caroline Östberg vid sina konserter.

Barnet blir en skugga

om ej dess behov av
vitaminer tillgodoses.

Låt barnen få Vitasan,
det befordrar tillväxten
och giver dem kraft
och hälsa.

Vitasan står under
ständig vetenskaplig
kontroll.

Pris pr stor flaska 2: 25.

Finnes på apotek.

Vitasan

Det blir billigare

att tvätta med Triton
än att köpa nya kläder!

Stort paket
60 öre.

1/2 paket
35 öre.

TRITON TVÄTT PULVER

Gyllenhammars

HAVRE- MUST

PROESSDORF